

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

2119739

**IMPLEMENTÁCIA PRÍSTUPU LEADER VO VYBRANOM
REGIÓNE**

2010

Andrea Jendrašíková, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**IMPLEMENTÁCIA PRÍSTUPU LEADER VO VYBRANOM
REGIÓNE**

Diplomová práca

Študijný program:	Manažment rozvoja vidieckej krajiny a vidieckeho turizmu
Študijný odbor:	3.3.5 verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra regionálneho rozvoja
Školiteľ:	Barbora Milotová, Ing., PhD.

Nitra, 2010

Andrea Jendrašíková, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Andrea Jendrašíková vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Implementácia osi LEADER v Nitrianskom kraji“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Diplomová práca je pokračovaním mojej bakalárskej práce s názvom: „Pripravenosť obcí Žilinského kraja na iniciatívu LEADER“ z roku 2008.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 15. marca 2010

Andrea Jendrašíková

Pod'akovanie

Pod'akovanie predovšetkým patrí vedúcej práce Ing. Barbore Milotovej, PhD. Za podnetné rady, usmernenia, trpezlivosť a podporu. Moje pod'akovanie taktiež patrí pani manažérke MAS MR Radošinka, za je ochotu a trpezlivé zodpovedanie mojich otázok.

Abstrakt v štátnom jazyku

Diplomová práca sa zoberá hodnotením implementácie osi Leader vo vybranej miestnej akčnej skupine v Nitrianskom kraji. Jej cieľom je analyzovať zdroje územia, na základe ktorých je možné získať obraz o jeho budúcich možnostiach. Hodnotí aj Integrovanú stratégiu rozvoja územia Mikroregiónu Radošinka, najmä logickú nadväznosť krokov pri zostavovaní tohto dokumentu. Nadväznosť spočíva vo vypracovanej SWOT analýze na základe auditu zdrojov; v identifikácii problémov, ktoré by mali vyplývať zo SWOT analýzy a na základe ktorých by sa mala stanoviť stratégia na dosahovanie cieľov. Hodnotenie partnerstva sa uskutočňuje pomocou riadeného rozhovoru s manažérkou MAS. Oblasť skúmania sú zaradené do 4 skupín: vytváranie stratégie; fungovanie MAS; implementácia stratégie; spolupráca v rámci Slovenskej republiky, ale aj zahraničia.

Kľúčové slová: vidiek, LEADER, partnerstvo, Mikroregión Radošinka, Integrovaná stratégia rozvoja územia.

Abstract

The paper focuses on LEADER, which is one of the axis of the Rural Development Plan 2007-2013, that supports partnerships in rural areas to improve the quality of life and economic prosperity of their local areas. The main aim of my diploma thesis is to analyze implementation of a selected LAG in the Nitra region, which consists of: the analysis of local resources; SWOT analysis and identifiable problems; and the rating of a strategy which has been created by LAG. Another aim of the paper is to rate LAG itself by personal interview with a LAG manager. The interview research focus on 4 fields of interests: formation of the Integrated Strategy of Local Development; function of the LAG; implementation of the strategy, and LAG's cooperation with the other partnerships in Slovakia or abroad.

Key words: rural areas, LEADER, partnership, Integrated Strategy of Local Development

Obsah

Obsah	5
Zoznam ilustrácií	7
Zoznam tabuliek	8
Úvod	9
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky.....	11
1.1 Vidiek a vidiecke oblasti	11
1.1.1 Definovanie vidieka a vidieckych oblastí	11
1.1.2 Charakteristika súčasného stavu vidieka	16
1.2 LEADER	18
1.2.1 Čo je LEADER?	18
1.2.2 História a charakteristika LEADER-u	19
1.3 Slovenská republika a LEADER	23
1.3.1 Inštitucionálny rámec LEADER v Slovenskej republike	26
2 Cieľ práce.....	34
3 Metodika práce.....	35
3.1 Metodika analýzy rozvojových faktorov	35
3.2 Metodika hodnotenia stratégie MR Radošinka	35
3.3 Metodika hodnotenia partnerstva	37
4 Vlastná práca.....	38
4.1 LEADER v Nitrianskom kraji	38
4.1.1 Nitriansky kraj – stručná charakteristika	38
4.1.2 Príprava partnerstiev na prístup LEADER	39
4.1.3 Vybrané MAS v Nitrianskom kraji.....	41
4.2 Charakteristika Mikroregión Radošinka.....	43
4.2.1 Všeobecná charakteristika územia.....	43
4.3 Analýza Integrovannej stratégie územného rozvoja MAS Radošinka	54
4.3.1 Hodnotenie SWOT analýzy mikroregiónu Radošinka	54
4.3.2 Hodnotenie problémovej analýzy	57
4.3.3 Hodnotenie vízie územia.....	60
4.3.4 Hodnotenie stratégie územia.....	62
4.3.5 Hodnotenie implementačného rámca.....	65

4. 3. 6 Hodnotenie partnerstva	72
4. 3. 7 Riadený rozhovor s manažérkou MAS	78
5 Návrhy na využitie výsledkov	85
6 Záver.....	88
Zoznam použitej literatúry	90
Prílohy	96

Zoznam ilustrácií

Obr. 1 Strategický rámec	25
Obr. 2 Organizačná štruktúra PPA	29
Obr. 3 Logo.....	30
Obr. 4 Organizačná štruktúra ARVI.....	32
Obr. 5 Štruktúra siete	33
Obr. 6 Mapa Nitrianskeho regiónu	38
Obr. 7 Mikroregión Radošinka	43
Obr. 8 Štruktúra pôdneho fondu v MR Radošinka	46
Obr. 9 Vývoj počtu obyvateľov a jeho pohyb v MR Radošinka	47
Obr. 10 Veková štruktúra obyvateľstva Mikroregiónu Radošinka k 31. 12. 2007.....	48
Obr. 11 Podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva v roku 2001	49
Obr. 12 Zastúpenie jednotlivých sektorov v ekonomických činnostiach obyvateľstva MR Radošinka	51
Obr. 13 Vývoj miery nezamestnanosti v MR Radošinka a v Nitrianskom kraji	52
Obr. 14 Občianska vybavenosť domácností prvkami technickej infraštruktúry	53
Obr. 15 Súvislosť vízie so špecifickými cieľmi	61
Obr. 16 Percentuálne zastúpenie verejného a súkromného sektoru vo Valnom zhromaždení MR Radošinka.....	74
Obr. 17 Zastúpenie obcí vo Valnom zhromaždení MR Radošinka	74
Obr. 18 Percentuálne zastúpenie sektorov v Predsedníctve OZ MR Radošinka	76
Obr. 19 Percentuálne zastúpenie sektorov v Revíznej komisii MR Radošinka.....	77
Obr. 20 Percentuálne zastúpenie sektorov v Monitorovacom výbore MR Radošinka...	78

Zoznam tabuliek

Tab. 1 Dôležitosť vidieckych oblastí v EU 27.....	16
Tab. 2 Vyhodnotenie MAS v SR z 1. výzvy na predkladanie Integrovaných stratégií rozvoja územia.....	27
Tab. 3 Finančný rámec implementácie Leader.....	28
Tab. 4 Finančný rámec NSRV.....	33
Tab. 5 Prehľad vybraných MAS v Nitrianskom kraji.....	41
Tab. 6 Štruktúra pôdneho fondu v MR Radošinka.....	45
Tab. 7 Vekové skupiny podľa pohlavia k 31. 12. 2007.....	48
Tab. 8 Občianska vybavenosť MR Radošinka prvkami technickej infraštruktúry.....	53
Tab. 9 Občianska vybavenosť MR Radošinka sociálnou infraštruktúrou.....	54
Tab. 10 Nadväznosť špecifických cieľov na identifikované problémy.....	63
Tab. 11 Akčný plán MR Radošinka.....	65
Tab. 12 Finančný plán opatrenia 4.1.....	69
Tab. 13 Prehľad ukazovateľov a spôsoby ich overovania.....	70
Tab. 14 Prehľad stretnutí k založeniu MAS.....	79
Tab. 15 Prehľad stretnutí k tvorbe SWOT analýzy.....	80
Tab. 16 Prehľad stretnutí pri vytváraní problémovej analýzy a stratégie.....	81

Úvod

Vidiecke oblasti pokrývajú 80 % územia Európskej únie a žije v nich približne 25 % jej obyvateľov. Každá oblasť je špecifická geografickými podmienkami, rázom krajiny, ale aj problémami, s ktorými sa stretáva a ktoré musí riešiť. Medzi najväčšie patria reštrukturalizácia poľnohospodárstva, odl'ahlosť, odliv obyvateľov z vidieckych oblastí do väčších miest kvôli nedostatku pracovných príležitostí. Spolu s prílivom mestského obyvateľstva za účelom rekreácie vplyvajú na život v daných oblastiach.

Posilnenie politiky rozvoja vidieka sa stalo jednou z priorít aj Európskej únie. Táto politika sa čoraz viac orientuje nielen na podporu farmárov a ich produktov, ale aj na jednotlivcov alebo skupiny, ktoré sa angažujú vo vidieckych oblastiach.

Moja práca je zameraná na iniciatívu LEADER, ktorý tvorí 4. os Plánu rozvoja vidieka 2007-2013.

Je možné konštatovať, že je to nový, netradičný prístup k rozvoju vidieckych oblastí, pretože vytváranie partnerstiev, projektov, stratégií a rozhodovanie sa realizuje „novým spôsobom“ a to „zdola – nahor.“ Tento spôsob je zároveň aj jedným z princípov LEADER a podľa môjho názoru aj tým najdôležitejším. Ľudia, ktorí žijú v danom regióne ho najlepšie poznajú, vedia zhodnotiť jeho silné aj slabé stránky a práve z tohto dôvodu môžu realizovať rozvoj. Ďalším dôležitým špecifikom je vytváranie partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom. Len kooperácia a úsilie inštitúcií a obyvateľstva môže priniesť očakávané výsledky.

Prioritným cieľom tejto práce je zhodnotenie implementácie osi LEADER v Mikroregióne Radošinka, ktorý ako jeden z piatich verejno-súkromných partnerstiev v Nitrianskom kraji získal štatút miestnej akčnej skupiny na základe výberového konania z decembra 2008.

Vlastná práca sa začína analýzou endogénnych faktorov rozvoja územia Mikroregiónu Radošinka, aby sa získal lepší obraz o možnostiach a problémoch tohto územia. K hodnoteným faktorom patria: prírodný potenciál, demografická situácia, sila ekonomickej základne územia a vybavenosť územia prvkami technickej a sociálnej infraštruktúry.

Ďalšou časťou mojej práce je samotné hodnotenie Integrovannej stratégie rozvoja územia, ktorá je zameraná na hodnotenie analytickej časti Stratégie Mikroregiónu Radošinka, teda na hodnotenie vypracovanej SWOT analýzy a identifikovaných

problémov. Hodnotenie strategickej časti dokumentu pozostáva z vízie, stratégie a cieľov územia. Zameriava sa aj na nadväznosť strategických cieľov na identifikované problémy, ale aj na skutočnosť, či sa pomocou týchto cieľov naplňa vízia územia. Posledná časť hodnotenia stratégie sa venuje implementačnému rámcu, hlavne alokácii finančných prostriedkov na jednotlivé opatrenia a ich monitoringu.

Posledná časť vlastnej práce je venovaná hodnoteniu samotného partnerstva Mikroregiónu Radošinka, pomocou analýzy jeho jednotlivých orgánov a riadeným rozhovorom s manažérkou partnerstva.

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 Vidiek a vidiecke oblasti

V tejto kapitole by som sa chcela zamerať na vysvetlenie pojmu „vidiek“, jeho klasifikáciu, ako ju vidia slovenskí, ale aj zahraniční autori. Vidiek je dôležitým priestorom pre život obyvateľstva a nie len toho vidieckeho. Z ekonomických činností sa na vidieku realizuje hlavne poľnohospodárska výroba, ktorá zabezpečuje obživu. Vidiecke oblasti neposkytujú len priestor pre bývanie, život a produkciu potravín pre svoje obyvateľstvo, ale taktiež pre obyvateľstvo miest, ktorému je aj únikom z reality každodenného mestského života, teda poskytuje mu rekreáciu.

1.1.1 Definovanie vidieka a vidieckych oblastí

Fáziková (2008) poukazuje, že pojem „vidiek“ nebol dlho ujasnený v odbornej literatúre. Jeho definícia nadobúdala negatívny charakter ako napríklad „nie urbanizovaný“, „nie aglomerovaný“ alebo ako časť krajiny s relatívne nízkou hustotou obyvateľstva, alebo s určitými špecifickými sociálno-ekonomickými črtami.

Maříková (2006) potvrdzuje toto tvrdenie tým, že existuje veľká roztrieštenosť názorov na vymedzenie vidieka. Ak chceme hovoriť o vidieku obecne, potrebujeme vedieť súhrnné údaje, štatistiky. A práve táto skutočnosť spôsobuje problém, pretože z rôznych zdrojov môžeme získať odlišné údaje.

Hron (2006) uvádza, že vidiek možno definovať z rôznych hľadísk a to z geografického hľadiska ako zázemie miest, ktoré má rekreačnú funkciu a krajina patrí k najväčším hodnotám civilizovaných spoločností. Z kultúrneho hľadiska je vidiek autentický, ak sú vytvorené podmienky pre uchovávanie jeho hodnôt. Z politického hľadiska je to priestor s významným politickým potenciálom, ktorý čaká na vhodný spôsob oslovenia.

Z pohľadu Pietrikovej a Matejkovej (1999) je možné vidiek charakterizovať aj z demograficko-sociálneho hľadiska. A to, ako životný priestor, v ktorom prevládajú osobné, príbuzenské a susedské kontakty, neformálna štruktúra obyvateľov, solidarita, konzervatizmus a tradicionalizmu. Koncentrácia obyvateľov na vidieku je oproti mestám nízka. Obyvateľstvo je často krát rozptýlené do osád, resp. samôt a má priamy styk s prírodou. Prevláda jednoduchšie vybavenie sídel a nižšia vybavenosť bytov. Charakteristickými črtami je ešte stále veľký význam rodiny a náboženstva, ktoré v podstatnej miere ovplyvňujú demografickú situáciu a jednotlivé demografické procesy.

Chápanie Moravčíkovej a Kučírkovéj (2004) spadá pod geografickú a sociálnu definíciu vidieka. Ony pokladajú vidiek za celú prírodnú oblasť mimo mesta a v sociálnom zmysle ako ľudské osídlenie (dedinu, obec, osadu).

Feriancová (2005) nezahŕňa do vidieckeho priestoru len súvislé, ale aj rozptýlené osídlenia (samoty, lazy, kopanice), jednotlivé stavby umiestnené mimo obce (kaplnky, mosty, vodné nádrže), prírodné prvky, produkty antropogénnej činnosti (kameňolomy, bane). Za vidiek nepovažuje mestá s ich bezprostrednou obslužnou štruktúrou.

Z pohľadu Lapku a Gottlieho (2000) je vidiek priestor v krajine mimomestskej zástavby a priemyselných zón, kde dochádza k poľnohospodárskej výrobe a sú tu vidiecke sídla – dediny. Vidiek je potrebné využívať ako kľudné a zdravé miesto na bývanie a rekreáciu.

Kurčera a Kuldová (2006) nechápu vidiek ako špecifický „nemestský“ priestor, ale ako spoločenstvo ľudí s charakteristickým životným štýlom, definované na základe určitých znakov, vlastnej identity. Vymedzenie vidieka na základe identity, resp. toho, čo sa považuje za vidiecke, sa ďalej porovnáva s najjednoznačnosťou jeho vymedzenia pomocou územných obvodov obcí. Pokiaľ sa hovorí o vidieku, myslí sa tým určitý priestor. Najčastejšie sa jedná o:

- ✱ vidiek ako nemestský priestor

- ✘ vidiek ako krajina
- ✘ vidiek ako priestor poľnohospodárskej výroby
- ✘ vidiek ako životný štýl
- ✘ vidiek ako priestor rekreácie a odpočinku.

Jandourek (2001) chápe vidiek, ako priestor, ktorý sa vyznačuje nižšou hustotou obyvateľstva, ktoré z väčšej časti žije v dedinách, realizuje sa v poľnohospodárskej produkcii sporej v zvýšenej závislosti na prírode, žije tradičnejším životným štýlom.

Šarafin (1998) definoval vidiek popisnou metódou: „ Vidiek sa predstavuje v dvoch rovinách – širšie ako dôležitá súčasť životného prostredia, užšie ako domov človeka. Vidiek je prítlačným domovom človeka. Skúmame ho v jeho zvláštnostiach a svojráznostiach, v enviromentálnych šírkach a v sociologických hĺbkach. Formuje sa vedecký záujem o vidiek v snahe zachrániť ho v mene životného prostredia. Vidiek sa stáva oprávnené osobitným objektom vedeckého záujmu, vidiek je životné prostredie človeka, pôdy. Tu človek vníma svet a prevára prostredie jemu vlastným spôsobom. Vidiecka krajina je scénou poľnohospodárskej civilizácie. Je prejavom kultúrnosti a ekonomickej spôsobilosti ľudí meniť a prispôbovať si prírodu podľa svojich predstáv. Tu človek, v duchu tradícií, obrába polia a stavia domy.“

Európska únia charakterizuje vidiek ako historicky vyvinutú, kultúrne hodnotnú krajinu, ktorej udržiavanie je dôležitou požiadavkou celej spoločnosti. Úzka previazanosť vidieka na poľnohospodárske aktivity bola nahradená zdôrazňovaním funkcie poľnohospodárstva v širších priestorových vzťahoch a súvislostiach, najmä pri zabezpečovaní ekologickej rovnováhy v krajine a kultúrnych a estetických hodnôt krajiny (Kozelová, 2005).

„V politických dokumentoch Európskej únie vidiecke oblasti zahŕňajú ľudí, pôdu a iné zdroje, v otvorenej krajine s malými obcami mimo bezprostredného ekonomického vplyvu veľkých urbanizovaných centier. Vidiecke územie nie je obmedzené len špecifickým využívaním krajiny, stupňom ekonomického zdravia alebo ekonomickými sektormi. Zahŕňa prirodzenú krajinu s poľnohospodárskou pôdou, lesmi,

dedinami a malými mestami. Má rôznorodú a zložitú ekonomickú a sociálnu štruktúru: farmy, malé dielne a podniky, obchod a služby a malé a stredné podniky. Je miestom veľkého bohatstva prírodných zdrojov, rastlinných a živočíšnych druhov a kultúrnych tradícií s rastúcim významom pre relaxáciu a trávenie voľného času“ tvrdí Fáziková (2008).

Gecíková (2006) chápe vidiecke oblasti ako územia s pôvodnou prírodnou krajinou, poľnohospodárstvom ako hlavnou ekonomickou činnosťou, lesmi, dedinami alebo malými mestami plniacimi úlohu lokálneho centra. Sú kolískou ľudových zvykov a tradícií, pričom zohrávajú dôležitú úlohu v relaxácii a trávení voľného času.

1. 1. 1. 1 Klasifikácia vidieckych oblastí

Grémium európskych občanov nám poskytuje ďalšie definície vidieckych oblastí podľa OECD, Európskej Rady a Európskej Komisie.

OECD (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj) rozlišuje medzi:

- a) územia, ktoré sú prevažne vidiecke, kde viac ako 50 % obyvateľstva žije vo vidieckych komunitách (t. j. v územných jednotkách s hustotou osídlenia menej než 150 obyvateľov na km²;
- b) relatívne vidieckymi územia, kde 15- 50 % populácie žije vo vidieckych komunitách;
- c) s podstatne mestskými územia, kde menej ako 15 % obyvateľov žije vo vidieckych oblastiach.

OECD taktiež berie do úvahy, že vidieckej oblasti môžu byť rozlišované podľa ich vzťahu k urbanistickým centrá: *ekonomicky integrované vidiecke oblasti* – nachádzajú sa blízko mesta; *stredné vidiecke oblasti* – ľahký prístup k urbanistickým centrá; *odľahlé vidiecke oblasti* – vzdialenejšie od urbanistických centier.

Európska Rada nedefinuje vidiecke oblasti podľa ich populácie, ale podľa využitia pôdy na poľnohospodárstvo, lesníctvo, chov rýb a rybolov, podľa

ekonomických a kultúrnych aktivít ich obyvateľov (remeslá, priemysel, služby...), podľa rozvoja voľnočasových a rekreačných oblastí, obydľí a pod.

Európska Komisia berie do úvahy stupeň urbanizácie a hustotu osídlenia. Regióny delí do troch skupín:

- a) husto obývané oblasti – skupiny susediacich sídel, z ktorých každé má hustotu osídlenia viac ako 500 obyvateľov na km² a celkovú populáciu najmenej 50 000 obyvateľov;
- b) stredné oblasti – skupiny susediacich sídel s hustotou osídlenia viac ako 100 obyvateľov na km² a celkovou populáciou najmenej 50 000 obyvateľov, alebo ktoré susedia s husto obývanou oblasťou;
- c) riedko obývané oblasti – ostatné skupiny sídel.

Fáziková a kol. (2005) uvádzajú, že pre praktickú typológiu a klasifikáciu územia na základe miery jeho „vidieckosti“ sa v súčasnosti používa metodika OECD, ktorá využíva dve hlavné kritériá vidieckosti a to: kritérium hustoty osídlenia a kritérium podielu obyvateľstva žijúceho vo vidieckych sídlach.

Papcunová a Gecíková (2007) na základe metodiky Eurostat-u uvádzajú, že vidiecke oblasti sa definujú na základe kritérií: hustota obyvateľstva na 1 km² je nižšia ako 100 obyvateľov; podiel pracujúcich v poľnohospodárstve je väčší ako priemer EU za posledné tri roky; miera nezamestnanosti dosahuje hodnoty vyššie ako priemer EU za posledné tri roky. Región je možné nazývať vidieckym len v tom prípade, ak spĺňa aspoň dve z uvedených troch kritérií.

Jarábková (2005) rozlišuje tri typy vidieckych oblastí:

1. „*osobitne poškodené oblasti*“ - horské a ostrovné oblasti, úpadok poľnohospodárstva a vyludnenie ich zasiahol vo veľkej miere – ekonomický rozmach je takmer nemožný bez investícií do infraštruktúry;

2. „*vidiecke problémové oblasti*“ – sú poznačené únikom a starnutím obyvateľstva, obmedzenou ponukou služieb, ale poľnohospodárstvo má v týchto oblastiach ešte stále dôležité miesto;
3. „*vidiecke oblasti na okraji*“ oblasti, ktoré sú na hraniciach s veľkými priemyselným centrami a sú vystavené silnému tlaku na ceny pôdy.

1. 1. 2 Charakteristika súčasného stavu vidieka

Gabašovej (2001) pohľad na súčasné problémy vidieka je taký, že sú spôsobené globálnymi ekonomickými procesmi, ako napríklad reštrukturalizáciou národnej ekonomiky, zmenou vlastníckych vzťahov, industrializačný a urbanistický proces, zmeny v štruktúre poľnohospodárskej výroby. Po politických a ekonomických problémoch vidieku pribudli aj problémy s nezamestnanosťou, slabá perspektíva v tvorbe pracovných príležitostí, pokles príjmov, nedostatočná technická a sociálna infraštruktúra, ako aj celkové nedostatočné využívanie potenciálu, ktorý vidiek má.

Rumanovská (2006) tvrdí, že charakteristickou črtou európskych vidieckych oblastí je ich rôznorodosť, pokiaľ ide o geografické črty a ráz krajiny, ale aj problémy, s ktorými zápasia. Sú to najmä reštrukturalizácia poľnohospodárstva, odľahlosť, slabá vybavenosť službami, odchod obyvateľstva z vidieka, ale aj prílev populácie a tým súvisiaci tlak na prírodu, a to najmä vo vidieckych oblastiach v blízkosti miest. Európania oceňujú vidiecke oblasti ako alternatívnu ponuku prírody a kvality života k ich vysoko urbanizovanej spoločnosti.

Tab. 1 Dôležitosť vidieckych oblastí v EU 27

EU 27, 2004	A+B	A	B
Teritórium	91%	53%	38%
Populácia	57%	19%	38%
Hrubá pridaná hodnota	43%	12%	31%
Zamestnanosť	55%	19%	36%

Zdroj: prevzaté a preložené od Guyomard, Hervé: Current situation and future challenges, 2008

Guyomar (2008) uvádza, že vidiecke oblasti sú veľmi dôležité z pohľadu teritória (rozlohy), pretože územia, ktoré sú prevažne vidiecke a relatívne vidiecke pokrývajú až 91 % rozlohy, z toho prevažne vidiecke 53%. Aj keď ekonomické aktivity sú prevažne koncentrované v podstatne mestských územiach, vidiecke oblasti stále vytvárajú hrubú pridanú hodnotu 43-ma % a zamestnávajú 55 % obyvateľstva. Dôležitá je odlišnosť aj medzi prevažne vidieckymi územiami a relatívnymi vidieckymi územiami. Prevažne vidiecke oblasti síce disponujú väčšou rozlohou – 53 %, ale vytvárajú iba 12 % hrubej pridanej hodnoty a zamestnávajú 19 % obyvateľstva. Relatívne vidiecke územia sú menšie, ale vytvárajú 31 % hrubej pridanej hodnoty a zamestnávajú 36 % obyvateľov.

Podľa Programu rozvoja vidieka na obdobie 2007-2013 na úrovni NUTS II v SR patria tri žije 15 – 50 % obyvateľstva v poradí – stredné Slovensko (46,0 %), západné Slovensko (44,7 %), východné Slovensko (41,1 %).

Guyomar (2008) poukazuje na to, že obyvateľstvo vidieka starne, pretože ho obývajú prevažne ľudia nad 65 rokov, čo je spôsobené odchodom mladých ľudí do miest a mestečiek, aby sa tam mohli uplatniť na trhu práce. Na druhej strane bohatí penzisti odchádzajú z urbanizovaných oblastí na vidiek za pokojom. Príjmy domácností žijúcich na vidieku sú v EU-27 o 25 – 30 % nižšie.

Starnutie obyvateľstva potvrdzuje aj PRV 2007-2013 dochádza nielen k zvyšovaniu priemerného veku, ale následne aj k zvyšovaniu indexu starnutia. Práve to má za následok pribúdanie počtu dôchodcov, ako aj úbytok produktívneho a predproduktívneho obyvateľstva.

Fáziková (2003) v podmienkach SR uvádza, že osobné dôchodky vidieckeho obyvateľstva sú nižšie ako u nevidieckeho. Domácnosti, kde je príjem z poľnohospodárskych činností hlavným príjmom vykazujú najnižšiu dôchodkovú úroveň. Okolo 42 % obyvateľov Slovenska žije na vidieku. Čo je okolo 2 mil. obyvateľov s veľmi heterogénnou štruktúrou v zmysle zamestnanosti a zdrojov príjmov. Z týchto dvoch miliónov okolo 24 % je naviazaných na poľnohospodárstvo ako hlavný

zdroj príjmov rodiny. Ostatní si zabezpečujú príjmy z nepoľnohospodárskych zdrojov. Príjmy zo zamestnanosti v nepoľnohospodárskych sektoroch sú hlavným možným zdrojom rozvoja vidieka. Ďalším problémom Slovenského vidieka je zlá vybavenosť technickou aj sociálnou infraštruktúrou. To znamená že životné podmienky vidieckeho obyvateľstva sú horšie ako mestského. Iba cca 68% vidieckych domácností je napojených na verejný vodovodný systém (mestá cca 92%) a 38% vidieckych domácností je napojených na kanalizáciu (mestá 82%).

Slovenský vidiek v súčasnosti nerieši len problémy starnutia obyvateľstva, migráciu, nízke dôchodky obyvateľov a nedostatočnou vybavenosťou technickou a sociálnou infraštruktúrou. Podľa Šimčáka bojuje aj s nedoriešenými vlastnícke vzťahy a málo rozvinutým trh s pôdou, rozpadom tradičných trhov, rýchlejší nárastom cien vstupov ako výstupov v poľnohospodárstve, prudkým nárastom agrárnej nezamestnanosti a zníženou tvorbou nových pracovných miest, poklesom reálnych príjmov, nedostatočným využívaním potenciálu, ktorý vidiek poskytuje pre svoj ďalší rozvoj.

1.2 LEADER

Viac ako polovica obyvateľov 27-tich členských krajín Európskej únie žije vo vidieckych oblastiach, ktoré zaberajú viac ako 90% územia EÚ. Z tohto dôvodu predstavuje rozvoj vidieka životne dôležitú oblasť politiky. Leader je program Európskeho spoločenstva na pomoc vidieckym oblastiam pri zlepšovaní kvality života a hospodárskej prosperite. Je endogénnym prístupom, pretože jeho rozhodovanie sa v značnej miere uplatňuje zdola-nahor.

1.2.1 Čo je LEADER?

Skratka „LEADER“ znamená „Liaison entre les actions economic rural“ – „Prepojovanie akcií hospodárskeho rozvoja vidieka“. Je určený pre financovanie aktivít verejno-súkromných partnerstiev v oblasti rozvoja vidieka so zameraním na jeho

hospodársku stránku. Program LEADER sa zakladá na skúsenosti z EU, že vidiecke oblasti majú potenciál aktívne ovplyvňovať svoj rozvoj smerom k trvalej udržateľnosti. Rozvoj vidieka sa nezakladá len na konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, ale aj na nutnosti podporovať rozvoj nových aktivít, inovácií a tvorbu pracovných miest. Je určený na pomoc vidieku pri zlepšení rozvojového potenciálu jednotlivých regiónov a zameraný na podporu implementácie integrovaných vysokokvalitných a originálnych stratégií udržateľného rozvoja. Je výrazne orientovaný na partnerstvo a siete na výmenu skúseností (Neckařová, 2005).

V období rokov 2000 – 2006 sa vynaložilo na program LEADER 5 046, 5 mil. EUR, z ktorých 2 105, 1 mil. EUR bolo financovaných z usmerňovacej sekcie EAGGF a zvyšok z verejných fondov. Celkové financovanie rozvoja vidieka z EÚ v rokoch 2000 – 2006 pozostávalo z viac ako 50 miliárd EUR pre „hlavné“ programy rozvoja vidieka, pričom 33 miliárd EUR z toho pochádzalo z garančnej sekcie a 18 miliárd EUR z usmerňovacej sekcie. Ďalšie približne 2 miliardy EUR boli vyhradené na program Leader+ (Bokorová, Kobidová, 2004).

V programovacom období 2007 – 2013 je naplánovaných na rozvoj vidieka Slovenskej republiky 2 562, 6 mil. EUR, z toho 1 969,4 mil. EUR je financovaných z EAFRD a 593, 2 mil. EUR z rozpočtu SR (Národný strategický plán rozvoja vidieka SR 2007 – 2013).

1. 2. 2 História a charakteristika LEADER-u

Iniciatíva LEADER sa objavila v Európskej únii v čase reformy Štrukturálnych fondov, keď sa vyvinul pomerne veľký tlak na inováciu tradičných inštitucionálnych rozvojových prístupov EÚ, štandardné opatrenia a všeobecné intervencie už boli na ústupe a typické pre prechádzajúce obdobie. V rámci poľnohospodárskej politiky Leader predstavoval radikálnu zmenu, pretože sa orientoval viac - menej na územie, nie na sektory. Mal nenáročnú schému financovania a aj celkový rozsah. Predstavoval akýsi experiment, ktorý sa vyvíjal oddelene od ostatných foriem podpory rozvoja vidieka tak, aby bolo možné pozorovať jeho fungovanie. Aj z inštitucionálneho pohľadu priniesol Leader nové väzby, dovtedy neexistujúce, medzi EÚ a sub-regionálnou miestnou úrovňou. Ukázalo sa, že boli prospešné pre obidve strany. Všetky (vtedajšie)

členské štáty sa rozhodli implementovať iniciatívu na základe odlišných inštitucionálnych dohovorov s prepojením na hlavné politiky. Leader I bol zameraný na mobilizáciu, na vytváranie partnerstiev, naučenie sa vytvárať miestne rozvojové stratégie. Inovácie boli zadefinované ako aktivity, ktoré sa predtým v území nerealizovali alebo ich financovanie bolo čerpané z iných zdrojov. Najradikálnejšou inováciou Leader boli miestne akčné skupiny, ktoré dostali k dispozícii balík financií a voľnú ruku pri rozhodovaní o obsahu podnikateľského plánu. Počas Leader II aktéri vidieckeho rozvoja, ale aj inštitúcie na rôznych úrovniach už lepšie chápali fungovanie celého procesu. Dôraz sa presunul na skutočne nové akcie, spoluprácu a na vytváranie sietí medzi miestnymi akčnými skupinami, určenie charakteristických zložiek prístupu Leader, hodnotenie, vrátane hodnotenia vlastných aktivít, ktoré uskutočnili miestne akčné skupiny. S nástupom Leader + sa objavil aj posun k špecifickým tematicky zameraným prístupom (Sláviková, 2008).

Tvrdoňová (2004) uvádza, že LEADER+ (2000 – 2006) nadväzoval na predchádzajúce programy LEADER I (1991 – 1994) a LEADER II (1994 – 1999). Rozšíril ich ciele o prípravu a realizáciu medzinárodných projektov spoločne riešených dvoma alebo viacerými miestnymi akčnými skupinami.

Program rozvoja vidieka SR pre roky 2007 – 2013 definuje opatrenia programu takto:

- podpora integrovaných stratégií rozvoja vidieka pilotného charakteru založených na prístupe zdola nahor a horizontálnych partnerstvách (využitie know-how a technológií, zlepšenie kvality života na vidieku, podpora výroby s pridanou hodnotou, využitie prírodných a kultúrnych zdrojov, zvýšenie hodnoty regiónov EU)
- podpora medziregionálnej a transnacionálnej spolupráce
- podpora sieťovania vidieckych iniciatív v rámci členských štátov EU

Ciele LEADER-u

Ciele Leaderu sú definované v Programe rozvoja vidieka 2007 – 2013:

- zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach a zlepšenie ekonomickej príležitosti a sociálnych podmienok vidieckeho obyvateľstva;
- podporiť spoluprácu, inovácie, potrebné zručnosti, výmenu a prenos skúseností s implementáciou prístupu Leader.

Princípy, definované Základným sprievodcom LEADER:

- a) Zdola nahor – prioritou sú miestni ľudia, tí sú nositeľmi svojich problémov, potrieb, ale aj riešení;
- b) Partnerstvo – angažovanosť miestnych samospráv, zástupcov miestnej alebo regionálnej štátnej správy, súkromného sektora a finančných inštitúcií a organizácií tretieho sektora;
- c) Participácia – občania a spoločenské skupiny by sa mali zúčastňovať priamo na procese;
- d) Integrácia – pokrytie všetkých aspektov života – ekonomika, spoločenský život, vidiecke prostredie;
- e) Kombinácia vnútorných a vonkajších zdrojov – mali by byť v harmónii;
- f) Územie – nemusí kopírovať štátne alebo regionálne administratívne jednotky. Dôležitá je dohoda o spolupráci pre rozvoj;
- g) Interakcia – spolupráca expertov s miestnymi obyvateľmi;
- h) Využitie vertikálnych nástrojov a opatrení

Prístup zdola nahor je najvýraznejším znakom programu LEADER. Podľa tohto princípu by mali byť politiky vidieka zostavené a realizované spôsobom, ktorý najlepšie vyhovuje potrebám spoločenstva, ktorému slúži. Znamená, že miestni aktéri vytvárajú stratégiu a rozhodujú o jej ďalšej realizácii, rozhodujú o výbere sledovaných priorít v ich oblasti. Zo skúseností vyplýva, že prístup zdola nahor by nemal byť alternatívou alebo protikladom prístupov vnútroštátnych alebo regionálnych orgánov zhora nadol, ale skôr ich kombináciou a interakciou v záujme dosiahnutia lepších výsledkov. Zapojenie miestnych aktérov sa týka samotného obyvateľstva, ekonomických a záujmových skupín a reprezentatívnych verejných a súkromných inštitúcií. Základnou zložkou je budovanie kapacít, čo znamená: zvyšovanie informovanosti, odborná

príprava, zapojenie obyvateľstva do identifikácie silných a slabých stránok ich regiónu, to znamená mobilizáciu obyvateľstva na tvorbe analýzy (SWOT analýzy); účasť rôznych záujmových skupín na vypracúvaní stratégie miestneho rozvoja; zadefinovanie jasných kritérií výberu vhodných projektov na realizáciu stratégie na miestnej úrovni (Ross, 2008).

Miestne akčné skupiny majú za úlohu identifikovať a zrealizovať stratégiu miestneho rozvoja, rozhodovať o pridelovaní svojich finančných prostriedkov a riadiť ich. Sú podnecovateľmi rozvoja, pretože: zhromažďujú a kombinujú dostupné ľudské a finančné zdroje z verejného, súkromného, občianskeho a dobrovoľného sektora. Združujú miestnych aktérov okolo kolektívnych projektov a akcií, do ktorých je zapojených viacero sektorov. Posilňujú dialóg a spoluprácu medzi rôznymi aktérmi vidieka, ktorí majú často málo skúseností so spoluprácou, znižovaním rizika potenciálneho konfliktu a uľahčovaním diskutovaných riešení prostredníctvom konzultácií a diskusií. Snažia sa prostredníctvom interakcie medzi rôznymi partnermi uľahčiť prispôsobenie sa zmenám v poľnohospodárstve (napr. kvalitné výrobky, potravinové reťazce), diverzifikácii vidieckej ekonomiky a zvyšovaním kvality života. MAS by mala združovať verejných a súkromných partnerov. Na rozhodovacej úrovni musia aspoň 50 % miestneho partnerstva predstavovať súkromní partneri a združenia. Môžu vychádzať z existujúcich partnerstiev. MAS určuje smerovanie a obsah stratégie miestneho rozvoja vidieka, rozhodujú o rôznych projektoch, ktoré sa majú financovať. Na základe výberu projektu, ktorý robí MAS, skutočné platby často vypláca platobný orgán, ktorý sa skôr zaoberá verejným financovaním než samotná MAS. Miestne akčné skupiny sú oprávnené prevziať veľkú časť riadiacich zodpovedností (napr. za výber projektu, platbu, monitorovanie, kontrolné a hodnotiace úlohy) súvisiacich s jednotlivými operáciami. Stupeň autonómie MAS závisí od jednotlivých členských štátov, môže byť veľmi odlišný v každej jednej krajine. Najbežnejšou formou financovania projektov a akcií LEADER-u sú globálne granty. Tieto granty, ktoré spolufinancuje EÚ a vnútroštátne verejné fondy, pokrývajú rôznu časť finančných požiadaviek projektu v závislosti od druhu projektu a typu oblasti. Najaktívnejší vidiecki aktéri v miestnych iniciatívach sú: *profesionálne organizácie a zväzy* (zastupujúce farmárov, odborníkov z iných oblastí a mikropodniky); *obchodné združenia*; *občania, obyvatelia a ich miestne organizácie*; *miestni politickí predstavitelia*; *environmentálne združenia*; *poskytovatelia kultúrnych a obecných služieb vrátane médií*; *ženské združenia*; *mladí ľudia* (Ross, 2008).

Slovenská republika si vytvorila pre MAS vo svojom programovom dokument PRV 2007-2013 objektívne kritéria, ktoré sa aj stali hlavnými kritériami pre výber miestnych akčných skupín z verejno-súkromných partnerstiev. MAS má právnu subjektivitu a povinné orgány (manažér, účtovník, riadiaci výbor, výberová komisia, kontrolný orgán a monitorovací výbor). Taktiež musí pozostávať z min. 50 % zástupcov zo súkromného sektora, vrátane občianskeho a neziskového a max. 50 % zástupcov verejného sektora. Počet obyvateľov na území MAS musí byť vyšší ako 10 000 obyvateľov a nesmie prekročiť počet 150 000 obyvateľov. Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000. Oblasť, na ktorú sa vzťahuje stratégia musí pokrývať súvislé vidiecke územie, ohraničujúce katastre všetkých zahrnutých obcí v rámci územia žiadajúceho o podporu, sformované na princípe spoločného záujmu. Územie musí mať vypracovanú integrovanú stratégiu rozvoja územia s jasne formulovanými prioritami, opatreniami, príp. aktivitami. Musia byť predložené všetky doklady o formovaní územia MAS spolu so súhlasom všetkých zahrnutých obcí. Členovia MAS musia pôsobiť (teda mať trvalé alebo prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS a stratégia musí zahrňovať inovačné prístupy – stimulačné a novátorské prístupy k rozvoju územia.

1.3 Slovenská republika a LEADER

Slovensko nerealizovalo iniciatívu LEADER+, avšak v rámci opatrenia Technická pomoc predvstupového programu SAPARD bol realizovaný projekt zameraný na budovanie kapacít na vidieku. Výstupom projektu bolo zostavenie a riadenie stratégií sociálno-ekonomického rozvoja typu LEADER. Cieľom projektu bolo motivovať vidiecke obyvateľstvo pre rozvojové aktivity.

Slovenská republika sa prvýkrát zapája do implementácie programu v LEADER v aktuálnom programovacom období 2007 – 2013. Zakotvila ho v Národnom strategickom pláne rozvoja vidieka SR. (Ministerstvo pôdohospodárstva SR), v rámci ktorého stanovila ciele rozvoja vidieka, národné priority so zohľadnením strategických usmernení Spoločenstva a finančný rámec z EAFRD a iných zdrojov. Národný strategický plán rozvoja vidieka SR spracovalo Ministerstvo pôdohospodárstva SR

v decembri 2006. Jeho programovým dokumentom je *Program rozvoja vidieka 2007 – 2013*, ktorý bol oficiálne schválený 04. decembra 2007. Strategickým cieľom PRV 2007-2013 je: Multifunkčné poľnohospodárstvo, potravinárstvo, lesníctvo a udržateľný rozvoj vidieka. Program podrobne rozpracováva všetky štyri prioritné osi, ktoré majú slúžiť k naplneniu tohto cieľa:

Os 1: Zvýšenie konkurencie schopnosti sektora poľnohospodárstva a lesného hospodárstva

Os 2: Zlepšenie životného prostredia a krajiny

Os 3: Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva

Os 4: Realizácia prístupu LEADER

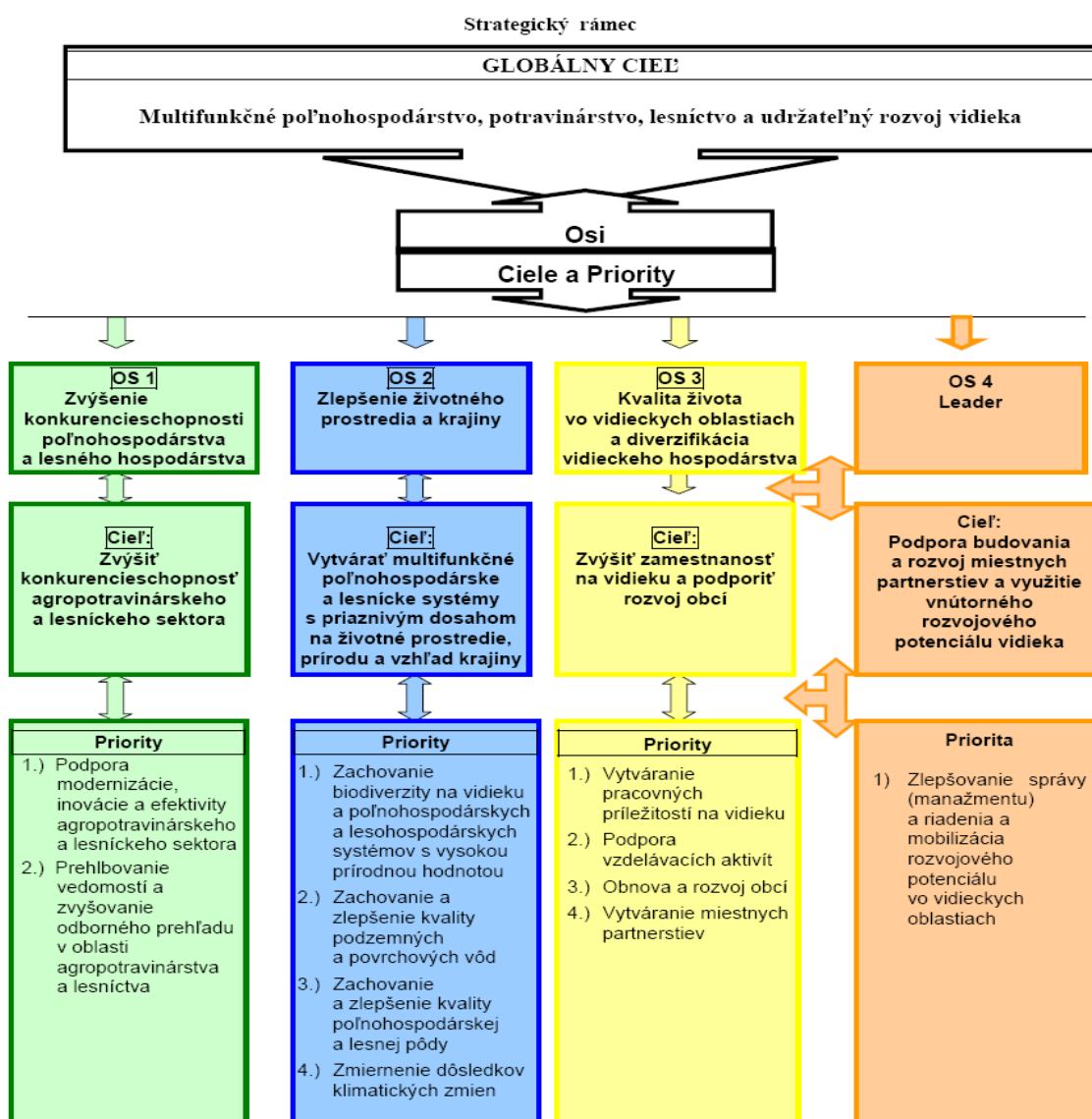
Cieľom osi 1 je zvýšiť konkurencieschopnosť agropotravinárskeho a a lesníckeho sektora. Os 2 má za úlohu vytvárať multifunkčné poľnohospodárske a lesnícke systémy s priaznivým dosahom na životné prostredie, prírodu a vzhľad krajiny. Os 3 sa zameriava na zvýšenie zamestnanosti na vidieku a podporu rozvoja obcí (Jarábková, 2007). Operačný manuál pre miestne akčné skupiny uvádza, že novinkou je integrácia komunitnej iniciatívy LEADER do politiky rozvoja vidieka EÚ, ktorý je implementovaný vo forme osi 4 v slovenskom Programe rozvoja vidieka.

Prístup LEADER sa v Slovenskej republike realizuje prostredníctvom Osi 3. V praxi to znamená, že miestne rozvojové stratégie (založené na charaktere územia a jeho vplyve na zameranie stratégie) by mali brať do úvahy jednu alebo viac priorít uvedených v opatreniach Osi 3. Zároveň jednotlivé projekty konečných prijímateľov budú musieť dodržiavať pravidlá stanovené v rámci Osi 3.

Nižšie je uvedený stručný prehľad priorít a jednotlivých opatrení Osi 3 a 4 (Schéma č. 1). Ich detailný popis je možné nájsť v Programe rozvoja vidieka 2007 – 2013.

Slovenská republika sa prvýkrát zapája do programu v LEADER v aktuálnom programovacom období 2007 – 2013.

Obr. 1 Strategický rámec

Zdroj: Národný strategický plán rozvoja vidieka, 2006

Leader je teda štvrtou osou podpory vidieka, ktorej cieľom je podpora budovania a rozvoj miestnych partnerstiev a využitia vnútorného rozvojového potenciálu vidieka. Tento cieľ bude napĺňaný prostredníctvom priority „zlepšovanie správy (manažmentu) a riadenia a mobilizácia rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach.“ Úlohou je vytvoriť a implementovať integrované miestne vidiecke stratégie prostredníctvom MAS a povzbudiť a zapojiť občanov žijúcich v danom území pri smerovaní a rozhodovaní o aktivitách, ktoré majú prispieť i integrovanému rozvoju územia.

1. 3. 1 Inštitucionálny rámec LEADER v Slovenskej republike

V Metodike pre prípravu stratégie LEADER sa uvádza, že sa Slovensko nezúčastnilo implementácie iniciatívy LEADER+, Ministerstvo pôdohospodárstva SR, ako riadiaci orgán tohto prístupu, sa podieľa na zabezpečení efektívnej implementácie cez tieto nevyhnutné administratívne kroky:

- vypracovanie návrhu administratívneho a politického rámca riadenia prístupu Leader
- výber a správna identifikácia vidieckych oblastí, na ktorej základe budú vybraté územia, v ktorých bude využitie Leader najúčinnnejšie a najefektívnejšie
- vypracovanie návrhu kritérií pre prípravu stratégie a pre výber MAS riadiacim orgánom.

1. 3. 1. 1 Kroky implementácie LEADER v SR

Podľa oznámenia riadiaceho orgánu k výsledkom z hodnotenia Integrovaných stratégií rozvoja územia a výberu Miestnych akčných skupín bolo v rámci I. výzvy na predkladanie, zverejnenej 04. apríla 2008, vybraných 15 konečných príjemateľov (oprávnených žiadateľov), teda im bol udelený štatút Miestnej akčnej skupiny.

Predkladanie Integrovaných stratégií rozvoja územia z Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013 sa bolo možné od 01. decembra 2008 – 15. decembra 2008. Týkalo sa opatrení 4 osi PRV – Leader: 4.1 Implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia a 4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny. Spolu bolo predložených 38 Integrovaných stratégií rozvoja územia. Prevzaté z: <http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/clanok/prv-2007-13-leader---integrovane-strategie-rozvoja-a-chod-mas-2008prv04>

Práve z tohto výberového kola bolo vybraných už vyššie spomínaných 15 MAS. Ich zastúpenie v jednotlivých krajoch a názvy MAS uvádzam v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 2 Vyhodnotenie MAS v SR z 1. výzvy na predkladanie Integrovaných stratégií rozvoja územia

Kraj	Názov Miestnej akčnej skupiny
Trnavský kraj	Miestna akčná skupina Stará Čierna voda
	Miestna akčná skupina Dudváh
	Miestna akčná skupina Vodný raj-Aquaparadiso-Víziparadicson
Trenčiansky kraj	Kopaničiarsky región - miestna akčná skupina
	Miestna akčná skupina mikroregiónu Teplička
Nitriansky kraj	Združenie mikroregiónu Svornosť
	Občianske združenie pre rozvoj mikroregiónu "Požitavie-Širočina"
	Občianske združenie Dolnohronské rozvojové partnerstvo
	Regionálne združenie Dolná Nitra, o. z.
	Občianske združenie Mikroregiónu RADOŠINKA
Žilinský kraj	Miestna akčná skupina Horný Liptov
Banskobystrický kraj	Podpoľanie
	MAS Chopok - Juh
	Miestna akčná skupina MALOHONT
Prešovský kraj	Občianske združenie MAS LEV, o. z.

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Oznámenie Riadiaceho orgánu k výsledkom z hodnotenia Integrovaných stratégií rozvoja územia

1. 3. 1. 2 Finančný rámec implementácie Leader

Tab. 3 Finančný rámec implementácie Leader

Opatrenie	oprávnené výdavky	žiadaný príspevok
4.1 Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia	77 27 822 €	77 272 822 €
4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny	15 621 084 €	15 621 082 €

Zdroj: vlastné spracovanie na základe prezentácie: Stav implementácie PRV 2007-2013, Marek Kodada

1. 3. 1. 3 Agentúry zastrešujúce implementáciu LEADER

Inštitucionálny rámec programu LEADER na Slovensku tvoria: Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA), Agentúra pre rozvoj vidieka (ARVI) a Národná sieť rozvoja vidieka (NSRV).

1. 3. 1. 3. 1 Pôdohospodárska platobná agentúra

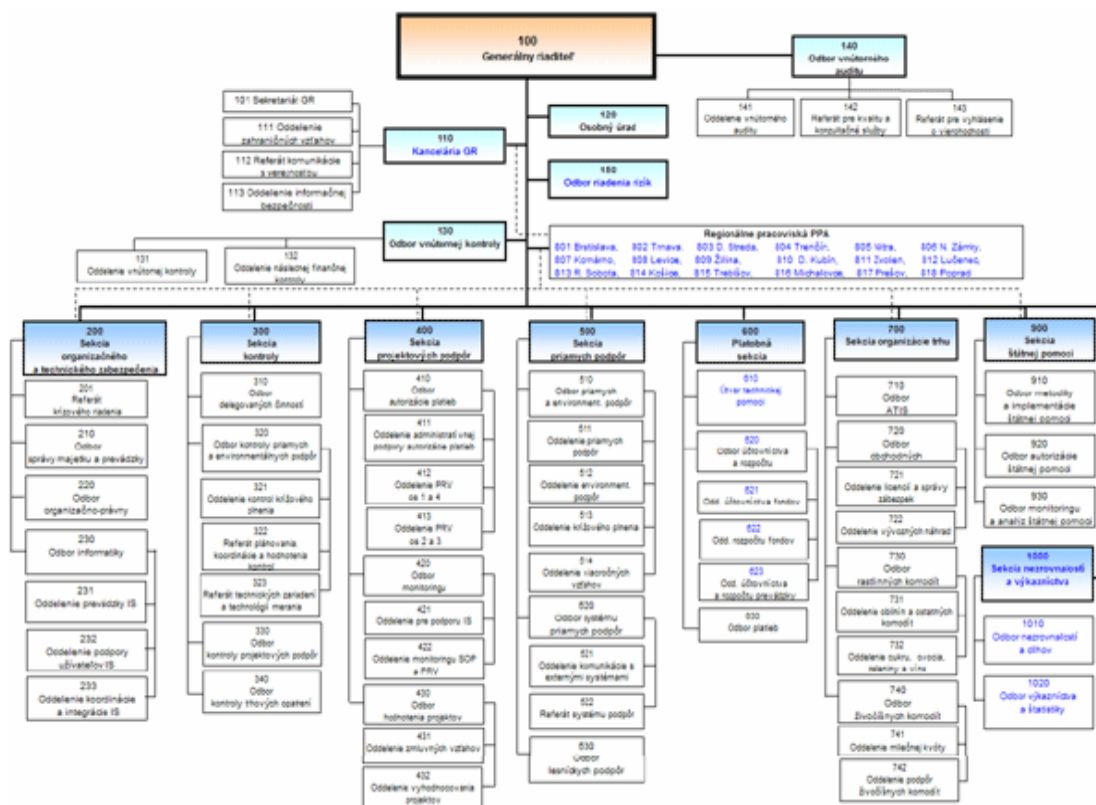
Pôdohospodárska platobná agentúra bola zriadená zákonom č. 473/2003 Z. z. o Pôdohospodárskej platobnej agentúre a podpore podnikania v pôdohospodárstve. 01. 12. 2003 sa Agentúra SAPARD zlúčila s platobnou agentúrou. Je rozpočtovou organizáciou zapojenou finančnými vzťahmi na rozpočet MP SR. Je právnická osoba, vystupuje vo svojom mene, so sídlom v Bratislave. Na zabezpečenie vybraných činností si vytvára regionálne pracoviská, určuje ich rozsah pôsobnosti a územný obvod. Agentúra ako akreditovaný orgán štátnej správy zabezpečuje administratívnu činnosť pri poskytovaní podpory: v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve a rybnom hospodárstve z prostriedkov štátneho rozpočtu; pre pôdohospodárstvo, rozvoj vidieka a rybné hospodárstvo.

Hlavné úlohy agentúry

- rozhoduje o poskytovaní štátnej pomoci v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve a rybnom hospodárstve, o poskytovaní podpory na projekty;
- realizuje intervenčné opatrenia vybraných poľnohospodárskych výrobkov;
- zabezpečuje činnosti a prípravu metodických postupov pre žiadateľov;
- zverejňuje výzvu, prijíma a kontroluje vecnú stránku prijatých programov;
- poskytuje informácie, doklady a vysvetlenia súvisiace s činnosťou certifikačného orgánu;

Organizačná štruktúra PPA

Obr. 2 Organizačná štruktúra PPA

Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra, prevzaté z: <http://www.apa.sk/index.php?navID=17&id=2478>, 2010

1. 3. 1. 3. 2 Agentúra pre rozvoj vidieka

Podľa Štatútu Agentúry pre rozvoj vidieka č. 2111/ 2009-250 zo 04.06. 2009 bola Agentúra pre rozvoj vidieka bola zriadená 01.04.1995 na základe rozhodnutia Ministerstva pôdohospodárstva SR č.1042/1995 – 100 z 30.03.1995 v znení rozhodnutí Ministerstva pôdohospodárstva SR č. 1058/2008-250 z 04.07. 2008 a č. 2110/2009-250 z 29.05.2009. Je štátnou príspevkovou organizáciou s celoslovenskou pôsobnosťou. Zriaďovateľom je Ministerstvo pôdohospodárstva SR, ktoré ju priamo riadi. Jej poslaním je zhromažďovať, analyzovať a šíriť informácie v oblasti rozvoja vidieka, zabezpečovať spätnú väzbu zodpovedným orgánom vo vzťahu k rozvoju vidieka, podporovať aktivity trvalo udržateľného, vyváženého sociálno-ekonomického rozvoja vidieckych sídiel, poskytovať poradenstvo potenciálnym a existujúcim podnikateľským subjektom, verejnému a neziskovému sektoru na vidieku k ich činnosti zameranej na rozvoj vidieka. Na základe nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 je v Programe rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 Agentúra pre rozvoj vidieka definovaná ako hosťiteľský orgán jednotky Národnej siete rozvoja vidieka na uvedené programové obdobie. Je samostatnou účtovnou a štatistickou jednotkou a samostatným právnym subjektom, v právnych vzťahoch vystupuje vo svojom mene, nadobúda práva a povinnosti a má majetkovo-právnu a pracovno-právnu zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov. Agentúra pre rozvoj vidieka je zriadená na dobu neurčitú. Pre efektívnejšie komunikačné účely využíva svoje logo.

Obr. 3 Logo

Zdroj: Príloha č. 2 k štatútu ARVI č. 2111/2009-250, 2010

Predmet činnosti

Agentúra pre rozvoj vidieka v rámci Národnej siete rozvoja vidieka vykonáva nasledovné činnosti:

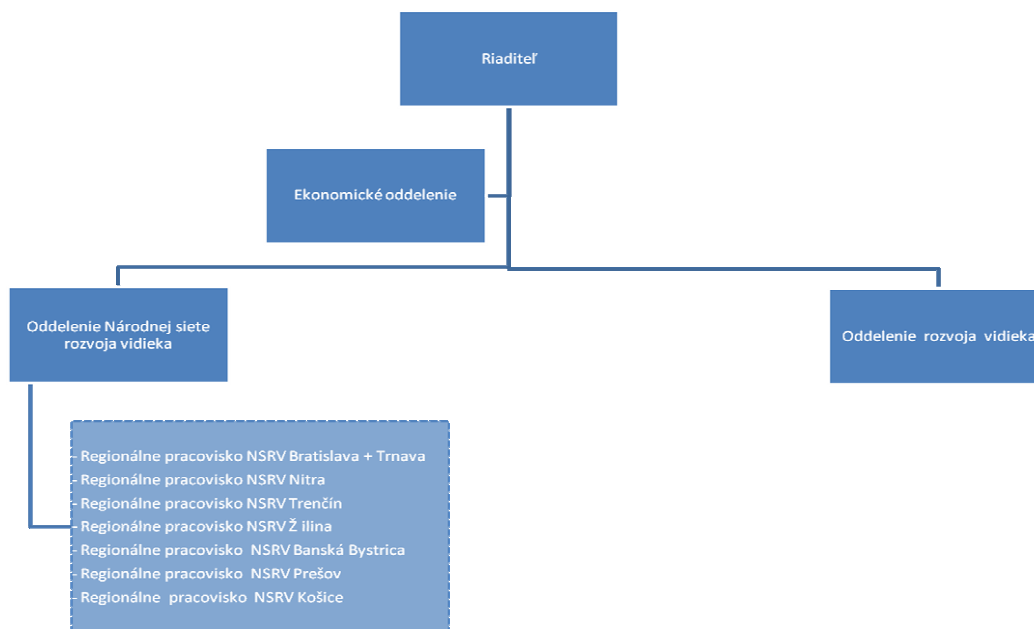
- a) zhromažďuje, analyzuje a šíri údaje o opatreniach Spoločenstva v oblasti rozvoja vidieka pre kvalitnú implementáciu Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013;
- b) poskytuje informácie v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka pre verejnosť a podnikateľské subjekty prostredníctvom informačných a komunikačných nástrojov Národnej siete rozvoja vidieka,
- c) zabezpečuje školenia, semináre a výmenu skúsenosti a pripravuje a realizuje vzdelávacie programy pre miestne akčné skupiny v procese formovania;
- d) slúži ako kontaktný bod v rámci aktivít prístupu Leader pre všetkých vidieckych partnerov v rámci Akčného plánu činností Národnej siete rozvoja vidieka,
- e) poskytuje informácie v oblasti rozvoja vidieka pre verejnosť a potreby Európskej siete pre rozvoj vidieka prostredníctvom pracovných stretnutí, informačných bulletinov, príručiek, internetových stránok a pod.

Vykonáva aj iné činnosti a to:

- a) spolupracuje pri tvorbe koncepcií a informačných materiálov pre tvorbu štátnej a rezortnej politiky v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 s dôrazom na Os 3, Os 4 a Národnú sieť rozvoja vidieka;
- b) v rozsahu svojej pôsobnosti pripravuje, rozvíja a aplikuje inovatívne formy, prístupy a metódy v rozvoji vidieka vo vzťahu k Osi 3 a Osi 4 Leader;
- c) riadi výber projektov spolupráce medzi územiaми v rámci členského štátu a medzi územiaми viacerých členských štátov a územiaми tretích krajín v súlade s usmernením riadiaceho orgánu pre administráciu osi 4 Leader Programu rozvoja vidieka;
- d) pripravuje a zabezpečuje realizáciu odborných výmenných pobytov, stáží a exkurzií, zameraných na implementáciu Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 a podpory nadnárodnej spolupráce pre Os 4.

Organizačná štruktúra Agentúry pre rozvoj vidieka

Obr. 4 Organizačná štruktúra ARVI

Zdroj: Agentúra pre rozvoj vidieka, prevzaté z: <http://www.arvi.sk/index.php?choice=1>, 2010

1. 3. 1. 3. 3 Národná sieť rozvoja vidieka

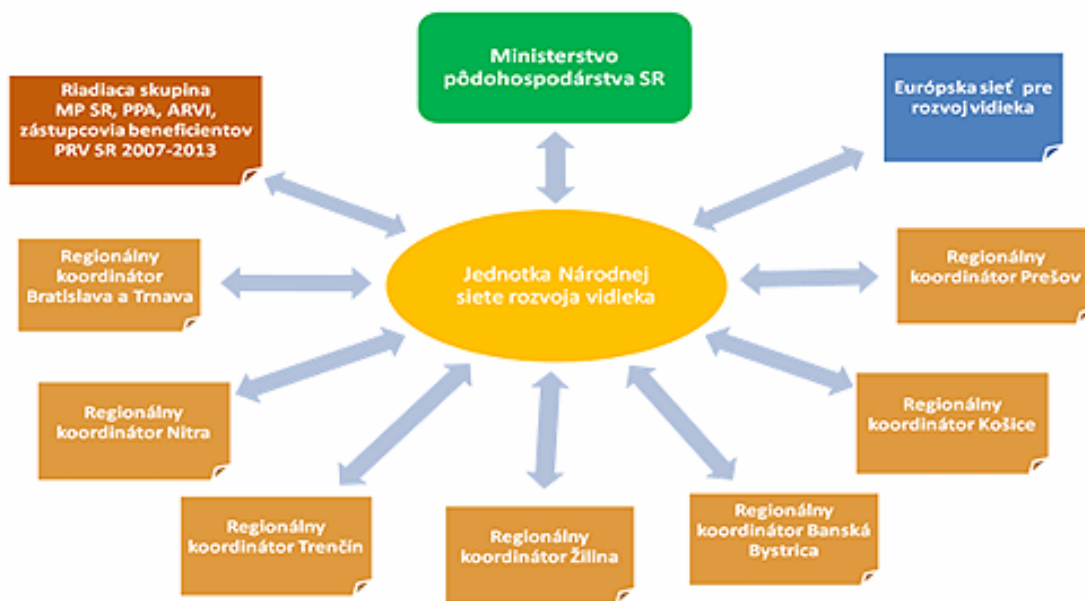
Vznikla na základe Nariadenia Rady Európskeho spoločenstva č. 1698/2005 z 20. septembra 2005 o podpore rozvoja vidieka podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka, čl. 68 hovorí, že každý členský štát má povinnosť zriadiť Národnú sieť rozvoja vidieka (NSRV), ktorá bude zoskupovať organizácie a orgány štátnej správy, ktoré sa zapájajú do rozvoja vidieka. Program rozvoja vidieka SR 2007-2013 definuje v kapitole 16. 2 štruktúru NSRV.

Hlavné kategórie činnosti NSRV

Jej hlavné kategórie činnosti vyplývajú z hlavných činnosti Agentúry pre rozvoj vidieka, pretože pod ňu spadá.

Štruktúra Národnej siete rozvoja vidieka SR

Obr. 5 Štruktúra siete

Zdroj: Národná sieť rozvoja vidieka, prevzaté z: <http://www.nsrv.sk/?pl=17>, 2010

Finančný rámec siete

Tab. 4 Finančný rámec NSRV

	Celkové výdavky	Celkom	Verejné výdavky		Súkromné výdavky
			EAFRD	ŠR SR	
Národná sieť rozvoja vidieka	2,666666	2,666666	2,000000	0,666666	0
Prevádzkové náklady	0,666666	0,666666	0,500000	0,166666	0
Akčný plán	2,000000	2,000000	1,500000	0,500000	0

Zdroj: Program rozvoja vidieka SR 2007-2013, prevzaté z: <http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=32&navID2=32&sID=26&id=1977>, 2009

2 Ciel' práce

Prístup LEADER predstavuje úspešný spôsob manažovania integrovaného rozvoja vidieka, kde najvýznamnejšiu úlohu v rozvoji zastávajú miestni aktéri. Od roku 2007 sa tento prístup začína implementovať aj v SR prostredníctvom Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013. Preto práca bude sledovať prvé kroky implementácie integrovaných stratégií a na základe hodnotenia tohto procesu budú navrhnuté odporúčania pre úspešný rozvoj.

Cieľom mojej diplomovej práce je zhodnotiť Integrovanú stratégiu miestneho rozvoja a partnerstvo v procese implementácie osi LEADER vo vybranej miestnej akčnej skupine v Nitrianskom kraji.

Čiastkové ciele:

- 1) Zhodnotenie súčasného stavu Mikroregiónu Radošinka
- 2) Hodnotenie Integrovanej stratégie rozvoja územia MR Radošinka
- 3) Hodnotenie partnerstva MR Radošinka

3 Metodika práce

3.1 Metodika analýzy rozvojových faktorov

Analýza rozvojových faktorov v Mikroregióne Radošinka. Pre analýzu použijem sekundárne zdroje za roky 2001 až 2007. Analýza sa skladá z nasledovných častí: analýza prírodného potenciálu, demografického potenciálu, ekonomickej základne a infraštruktúry. Pri analýze demografického potenciálu sa budú sledovať ukazovatele: počet obyvateľov, prirodzený prírastok, migrácia, veková štruktúra a ekonomicky aktívne obyvateľstvo. Pri analýze ekonomickej základne bude zhodnotené: zastúpenie jednotlivých sektorov na ekonomických aktivitách a mieru nezamestnanosti. Analýza občianskej vybavenosti je rozdelená do dvoch častí a to na technickú a sociálnu infraštruktúru.

3.2 Metodika hodnotenia stratégie MR Radošinka

Stratégia sa skladá z troch hlavných častí, prvá je analytická – hodnotí zdroje a končí SWOT analýzou, druhá je strategická, ktorá zahŕňa problémovú analýzu a stratégiu a tretia sa týka samotnej implementácie a obsahuje implementačný rámec (Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, 2002).

Z Prílohy 1 k Usmerneniu pre administráciu osi Leader Závaznej osnova Integrovannej stratégie (ďalej len osnova, 2010) rozvoja územia vyplýva postupnosť krokov pri tvorbe stratégie. Z tohto postupu vychádza aj metodika hodnotenia stratégie MR Radošinka v mojej diplomovej práci. Táto pozostáva z hodnotenia SWOT analýzy, problémovej analýzy, vízie, stratégie a implementačného rámca.

Pri SWOT analýze bude hodnotenie zamerané na kompletnosť, konkrétnosť, jasnosť a zrozumiteľnosť a nadväznosť príležitostí a ohrození na silné a slabé stránky územia. Z osnovy vyplýva, že SWOT analýza by mala odrážať súčasný stav územia a do jej prípravy by mala byť zahrnutá široká verejnosť.

Analýza problémov má za cieľ identifikovať kľúčové problémy územia, ktoré sú základom pre rozvojové priority. Pri problémovej analýze bude sledovaná nadväznosť na SWOT analýzu, kompletnosť a proces identifikácie kľúčových problémov.

Hodnotenie stratégie sa zameria na nadväznosť na problémovú analýzu a SWOT analýzu, na jej kompletnosť (pokrytie všetkých oblastí rozvoja), na zhodnotenie, či stratégia prispieva k naplneniu vízie a či je v nej čitateľná intervenčná logika. Stratégia pozostáva zo strategického cieľa, ktorý je vyjadrením zmeny, ktorá sa v dlhodobom časovom horizonte udeje v území, ak sa zrealizuje plánovaná intervencia (opatrenia, aktivity a finančný plán) v rozvojových – strategických prioritách. Rozvojové – strategické priority reflektujú kľúčové problémy a predstavujú oblasti intervencie, v ktorých sa budú koncentrovať plánované financie, personálne a materiálne zdroje. Špecifické ciele sú zámery, ktoré je potrebné dosiahnuť v rámci jednotlivých rozvojových priorít tak, aby intervencia viedla k dosiahnutiu strategického cieľa. Stratégia musí byť realistická (dosiahnuteľná v danom čase, s danými finančnými prostriedkami, v danom prostredí a s danými kapacitami). Musí byť merateľná prostredníctvom indikátorov dopadu (osnova, 2010).

Intervenčná logika začína potrebami, ktoré charakterizujú sociálno-ekonomické alebo environmentálne požiadavky, na ktoré by mala stratégia reagovať. Reakcia sa vytvára na základe „hierarchie cieľov“, ktorá predstavuje postupnosť od celkového cieľa, cez špecifickejšie ciele k operačným cieľom. Na účely hodnotenia sa „hierarchia cieľov“ porovnáva s „hierarchiou ukazovateľov“, ktorá odráža rôzne aspekty intervenčnej logiky. V súlade s príčinnou súvislosťou „intervenčnej logiky“ začína „hierarchia ukazovateľov“ od vstupov, t. j. finančných a/alebo administratívnych prostriedkov, ktoré budú vytvárať výstupy programových činností sledujúc operačné ciele alebo ciele opatrenia. Ďalšími výsledkami sú bezprostredné účinky intervencií, ktoré by mali prispieť k dosiahnutiu špecifických cieľov. Vplyvy by mali prispieť k dosiahnutiu celkových cieľov programu, ktoré musia v kvalitnom programe zodpovedať vopred zisteným potrebám. Ukazovatele sa využívajú ako nástroje na hodnotenie na každej úrovni (výstup, výsledok, vplyv) miery dosahovania plánovaných cieľov na základe opatrení alebo celých programov. Ukazovatele musia byť špecifické, merateľné, dostupné/dosiahnuteľné nákladovo efektívnym spôsobom, relevantné pre program a

časovo ohraničené (Príručka k spoločnému rámcu pre monitorovanie a hodnotenie, 2006).

Implementačný rámec pozostáva zo štruktúry inštitucionálneho rámca a personálnych zdrojov, z akčného plánu a z financovania jednotlivých priorít. Taktiež je v ňom zahrnutý aj systém monitoringu a jeho ukazovatele pre jednotlivé opatrenia. V rámci implementačného rámca sledujem Akčný plán, finančný plán, monitorovací a hodnotiaci rámec a inštitucionálne zabezpečenie. Akčný plán predstavuje následnú činnosť strategického plánovania a rozpracováva opatrenia osi 3 PRV a konkrétne podporované činnosť, ktoré sa budú implementovať prostredníctvom osi 4 LEADER.

3.3 Metodika hodnotenia partnerstva

Hodnotenie partnerstva bude vykonané analýzou členov jednotlivých orgánov z geografického hľadiska, ale aj podľa ich sektorovej príslušnosti. Hodnotenie partnerstva bude realizované aj pomocou riadeného rozhovoru s manažérkou MAS Radošinka. Na základe vopred stanovených otázok (viď príloha 2) je mojou úlohou zistiť, ako sa vytvárala stratégia, ako MAS funguje, aká je spolupráca s inými MAS v SR a v zahraničí a taktiež, či je personálne zloženie kancelárie MAS dostatočné.

4 Vlastná práca

4.1 LEADER v Nitrianskom kraji

Táto podkapitola bola spracovaná na základe webových stránok: www.nsrv.sk, www.unsk.sk a prezentácie „Vybrané MAS v Nitrianskom kraji“, zostavenej Ing. Michalom Strnalom z Medzinárodnej konferencie: „Národná sieť rozvoja vidieka – spájanie aktivít pre hospodársky a sociálny rozvoj vidieka“.

4.1.1 Nitriansky kraj – stručná charakteristika

Obr. 6 Mapa Nitrianskeho regiónu

Zdroj: <http://www.eseta.cz/www/soubory/mapy/original/1621.png>, 2009

- Rozloha: 6343 km²
- Počet obyvateľov: 709 350
- Celkový počet obcí: 354
- Počet mimo pólov rastu: 198
- Počet obyvateľov žijúcich v nich: 114 86

4.1.2 Príprava partnerstiev na prístup LEADER

Podpora budovania odborných a miestnych kapacít pre prístup LEADER v Nitrianskom samosprávnom kraji pre nových šesť mikroregiónov sa začala od 1. augusta 2007 prostredníctvom projektu „Príprava nových mikroregiónov Nitrianskeho samosprávneho kraja na integrovaný rozvoj vidieka – prístup LEADER“. Postupom času sa vyformovalo celkovo 11 partnerstiev, ktoré sa uchádzali o štatút Miestnej akčnej skupiny.

Spôsob realizácie tohto projektu vychádzal z dlhoročných skúseností z prípravy a implementácie prístupu LEADER v krajinách západnej Európy. Iniciatíva Spoločenstva pod názvom LEADER bola pilotným projektom s cieľom zlepšiť potenciál rozvoja vidieckych oblastí pomocou vytvárania miestnych iniciatív, podporou získania know-how pre lokálny rozvoj a šírením tohto know-how v ostatných vidieckych oblastiach. LEADER sa výhradne zameriava na podporu rozvoja vidieckych oblastí.

Realizáciu projektu zabezpečovalo Občianske združenie Nitriansky Vidiecky parlament komplexným metodickým vedením. To znamená, že NR VIPA zabezpečila základný expertný tím, zložený zo šiestich externých expertov a jedného metodického koordinátora, ktorí zabezpečujú odborne projekt v teréne vybraných partnerstiev. Zároveň podpísala kontrakty so šiestimi oblastnými manažermi, ktorí pracujú ako lokálne spojky v uvedených partnerstvách.

Projekt sa zameriaval do v týchto vidieckych oblastí: Dolnohronské regionálne združenie (okres Levice), Združenie Dolný Žitný ostrov (okres Komárno), Traditional Club (okres Zlaté Moravce), Združenie obcí a miest Hontiansko - Poipeľského regiónu (okres Levice), Mikroregión okolo CEDRONU (okres Nitra), Mikroregión Radošinka (okres Nitra).

Hlavnou úlohou bolo zabezpečiť prípravu a budovanie miestnych a odborných kapacít verejno-súkromným partnerstvám Nitrianskeho samosprávneho kraja prístupom LEADER, ďalej zabezpečiť spracovanie Integrovaných rozvojových stratégií potrebných k čerpaniu pomoci z Programu rozvoja vidieka 2007 - 2013 Os 4 –

Realizácia prístupu LEADER a v neposlednom rade tvorbu miestnych akčných skupín - MAS.

V prvej fáze realizácie projektu bol spracovaný audit všetkých relevantných zdrojov, animácia občanov vo vybraných územiach a postupná tvorba miestnych akčných skupín za účelom zostavenia miestnej stratégie typu LEADER. Druhá fáza zahŕňala animáciu procesu s cieľom zaktivizovania občanov a vytvorenia „zdrojov“ pre tvorbu miestnych akčných skupín. Podpora budovania kapacít zahŕňala i školenia budúcich členov miestnych akčných skupín s cieľom zvládnuť prípravu miestnej rozvojovej stratégie, logiku akčného, finančného, hodnotiaceho a monitorovacieho rámca.

Hlavnými cieľmi a tiež jeho výstupmi bolo: vytvoriť Integrované rozvojové stratégie typu LEADER každého mikroregiónu, vytvoriť partnerstvá na regionálnej a mikroregionálnej úrovni, zvýšiť schopnosť občanov, samospráv a podnikateľskej sféry úspešne sa uchádzať o zdroje z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013, pripraviť vidieckeho územia NSK na možnosť efektívneho čerpania finančných prostriedkov z fondov Európskej Únie, vytvoriť miestne akčné skupiny (MAS) v Nitrianskom kraji.

Nitriansky samosprávny kraj sa teda aktívne pripravoval na programovacie obdobie 2007 – 2013 v oblasti integrovaného rozvoja svojho vidieckeho územia. V rámci projektu, financovaného z rozpočtu NSK sa pripravovalo 11 mikroregiónov na prístup LEADER, z ktorých 5 získalo aj Štatút Miestnej akčnej skupiny.

4. 1. 3 Vybrané MAS v Nitrianskom kraji

Tab. 5 Prehľad vybraných MAS v Nitrianskom kraji

Názov MAS/okres	Počet obcí	Rozloha	Počet obyvateľov	Strategický cieľ	Špecifické ciele
Združenie mikroregiónu Svornosť/Topoľčany	8	53km ²	7627	skvalitniť vidiecke prostredie pre domácich obyvateľov i návštevníkov a zachovať prírodné a kultúrne bohatstvo mikroregiónu do roku 2015	zvýšiť atraktivitu obcí; skvalitniť podnikateľské prostredie a služby; vytvoriť podmienky pre rozvoj cestovného ruchu; rozvíjať a budovať identitu územia.
Občianske združenie Dolnohronské rozvojové partnerstvo/Levice	22	449 km ²	26 374	zlepšiť stav životného a obytného prostredia, zvýšiť vzdelanostnú úroveň obyvateľov a vytvoriť dostatok pracovných príležitostí v území Dolnohronského regiónu do roku 2015	vytvoriť podmienky pre celoživotné vzdelávanie; zlepšiť fyzický stav infraštruktúry vzdelávania; zlepšiť kvalitu obytného prostredia; zlepšiť úroveň vybavenia územia environmentálnou infraštruktúrou; vytvoriť nové pracovné príležitosti s dôrazom na agrosektor, cestovný ruch a oblasti s pridanou hodnotou.

<p>Regionálne združenie Dolná Nitra/Nitra</p>	<p>11</p>	<p>113 km²</p>	<p>11 863</p>	<p>zvýšiť štandard života obyvateľov vytvorením udržateľnej kvality životného prostredia a zatraktívnením územia do roku 2015</p>	<p>dobudovať a rozšíriť infraštruktúru voľného času; zlepšiť a skvalitniť stav verejnej infraštruktúry; rozvíjať a podporovať vzájomnú spoluprácu a partnerstvo; zlepšiť stav životného prostredia.</p>
<p>Občianske združenie pre rozvoj regiónu Požitavie- Širočiná/Zlaté Moravce</p>	<p>15</p>	<p>172 km²</p>	<p>11 397</p>	<p>do roku 2015 zvýšiť štandard života obyvateľov a zatraktívniť územie mikroregiónu Požitavie – Širočiná</p>	<p>dobudovať infraštruktúru služieb v oblasti vidieckeho cestovného ruchu; dobudovať verejnú infraštruktúru; zlepšiť podmienky pre kultúrno-spoločenské a športové využitie občanov a návštevníkov územia; rozvíjať partnerstvo a spoluprácu na území mikroregiónu aj mimo neho.</p>

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: www.nsrv.sk

4.2 Charakteristika Mikroregión Radošinka

4.2.1 Všeobecná charakteristika územia

Obr. 7 Mikroregión Radošinka

Zdroj: www.radosinka.sk, 2010

Podľa geomorfologického členenia Slovenska patrí záujmové územie do oblasti Podunajskej nížiny, geomorfologického celku Podunajská pahorkatina a jeho podcelku Nitrianska pahorkatina. Územie mikroregiónu patrí k dvom geomorfologickým častiam a to Zálužianska pahorkatina a Bojnianska pahorkatina. Uvedené geomorfologické časti, resp. hranica medzi nimi v smere S – J prechádza nivou potoka Andač, pričom severne od neho sa nachádza Bojnianska pahorkatina a južne Zálužianska pahorkatina. Východná hranica Bojnianskej pahorkatiny je viazaná na nivu rieky Nitra a západná hranica je tvorená masívom Považského Inovca. Zálužianska pahorkatina je z východu ohraničená Dolnotrianskou nivou viazanou na nivu rieky Nitra južne od mesta Nitra a západná hranica je tvorená Dolnovážskou nivou viazanou na nivu rieky Váh. V reliéfe záujmového územia sa striedajú tri základné typy reliéfu. Územie nie je typické rovinaté, prevládajú tu mierne členité pahorkatiny, horizontálne a vertikálne rozčlenené roviny a nerozčlenené roviny. Sklon reliéfu je v rozmedzí 1,1 až 2,5°, výnimočne až do 6°. Nadmorská výška dosahuje krajné hodnoty 144 (Zbehy, Čakajovce) – 183

(Lukáčovce) m n. m. Územie sa rozprestiera na výmere 127,01 km² s počtom obyvateľov 10 735.

Výhody polohy a lokalizácie územie mikroregiónu Radošinka

- rozlohou primerané a kompaktné územie, ktoré má rozmanité prírodné a geografické podmienky,
- relatívne čisté a zachovalé životné prostredie nenarušené veľkou priemyselnou výrobou
- výhodná geografická poloha a blízkosť okresného mesta Nitra ako rozvojového pólu rastu
- dostatok pracovných príležitostí priamo v obciach, ako aj spojených s blízkosťou rozvojového pólu rastu
- pomerne rozsiahly verejný administratívny sektor (úrady štátnej správy a samosprávy všetkých úrovní, vládne agentúry a pod.)
- relatívne dobrá vybavenosť prvkami technickej a sociálnej infraštruktúry
- existencia silných podnikateľských subjektov v území vytvárajúcich dostatok pracovných príležitostí priamo v obciach mikroregiónu

Nevýhody polohy a lokalizácie územie mikroregiónu Radošinka

- nedostatočné prírodné danosti a podmienky pre diverzifikáciu agrosektora smerom k agroturistike a rozvoju cestovného ruchu;
- postupná likvidácia poľnohospodárstva ako historicky najvýznamnejšieho sektora hospodárstva
- preťaženosť územia hustou dopravou a silne sa rozvíjajúcim priemyslom

Územie MR Radošinka zaberá rozlohu 12 701 ha. Z celkovej výmery pôdneho fondu zaberá poľnohospodárska pôda 88,6 %. V rámci poľnohospodárskej pôdy má najväčší záber pôda orná, tá predstavuje 95,8 % celkovej výmery. Ostatné tvoria trvalé kultúry, zaberajúce 3,5 % z celkovej výmery poľnohospodárskeho fondu. Najmenšiu výmeru, len 0,7 % predstavujú trvalé trávne porasty. (tab. 6, obr. 8)

Najväčšími obhospodarovateľmi poľnohospodárskej pôdy v mikroregióne Radošinka sú PD Devio Nové Sady , Poľnofarma RADAR s.r.o Zbehy, COMPACTA AGRO a.s. Alekšince a PD Čakajovce.

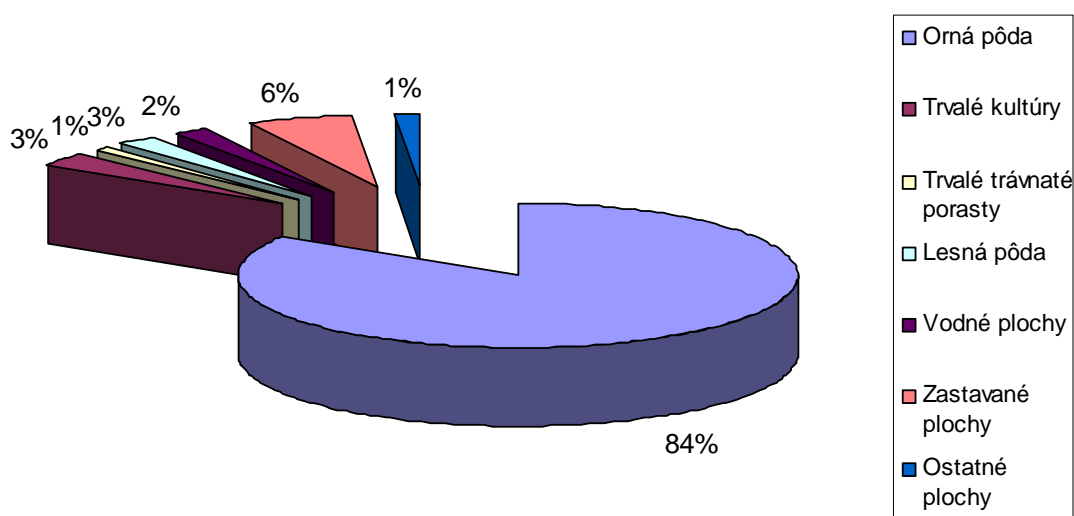
V rámci nepoľnohospodárskeho pôdneho fondu má najväčšie zastúpenie zastavaná plocha, keďže ide o spádové územie mesta Nitry a v obciach má sídlo alebo prevádzku veľké množstvo podnikateľských subjektov, so svojimi výrobnými halami a prevádzkovými areálmi. Zastavané územie zaberá 51 % z celkovej výmery nepoľnohospodárskej pôdy. Vodné plochy sa v mikroregióne rozprestierajú na ploche predstavujúcu 15 %. Lesná pôda zaberá 22% z celkovej výmery nepoľnohospodárskej pôdy.

Tab. 6 Štruktúra pôdneho fondu v MR Radošinka

Poľnohospodárska pôda v ha (spolu)	11 167
Orná pôda	10 702
Trvalé kultúry	388
Trvalé trávnaté porasty	77
Nepoľnohospodárska pôda v ha (spolu)	1 440
Lesná pôda	336
Vodné plochy	228
Zastavané plochy	781
Ostatné plochy	189

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Obr. 8 Štruktúra pôdneho fondu v MR Radošinka

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Stav životného prostredia

Je možné povedať, že environmentálne záťažové sú len potenciálnymi, pretože zákon o environmentálnych záťažoch je momentálne v legislatívnom prípravnom procese. V niektorých obciach mikroregiónu Radošinka sa nachádzali skládka odpadu, väčšina z nich bola už zrekultivovaná. V mnohých obciach sa nachádzajú nelegálne skládky situované v bývalých pieskových jamách, popri poľných cestách a vodných tokoch.

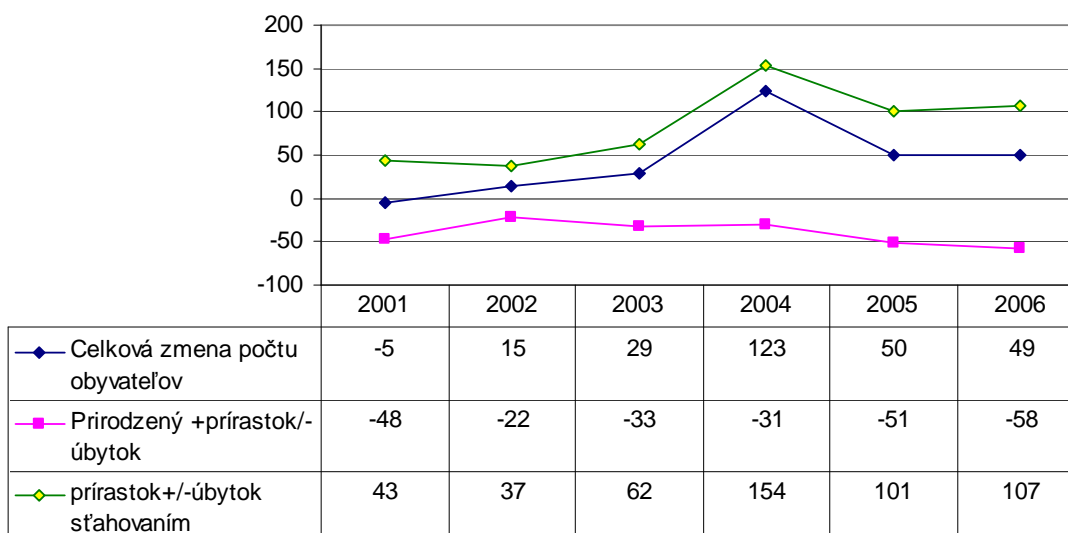
Demografická situácia

K základným rozvojovým potenciálom každého regiónu patrí ľudský potenciál. Celkový počet obyvateľov je najzákladnejší demografický ukazovateľ, charakterizujúci stav populácie. Poskytuje základný obraz o sile sledovanej populácie a o ľudnatosti územia, na ktorom obyvateľstvo žije a o jeho osídlení. K 31. 12. 2007 žilo v MR Radošinka celkom 10 735 obyvateľov. Populácia mikroregiónu predstavuje 6,55 % obyvateľov z celkovej populácie Nitrianskeho okresu. Obce Hruboňovo, Kapince a Malé Zálužie patria do veľkostnej skupiny malých obcí – do 500 obyvateľov. Jelšovce, Čab a Šurianky sa radia do veľkostnej skupiny obcí od 500 do 1000 obyvateľov. Obce, v ktorých žije viac ako 1000 a menej ako 2000 obyvateľov sú

v mikroregióne štyri – Alekšince, Čakajovce, Lukáčovce a Nové Sady. Obec Zbehy patrí do kategórie väčších obcí s počtom obyvateľov od 2000 do 5000.

Medzi základné ukazovateľa pohybu obyvateľstva patrí: dynamika obyvateľstva, tzv. prirodzený pohyb (zachytáva počet živonarodených a počet zomrelých obyvateľov) a mechanický pohyb obyvateľstva. Celkový vývoj obyvateľov sa v škále rokov 2001 – 2006 vyvíjal pozitívne, čo je hlavne spôsobené prisťahovalectvom do tohto regiónu. Prirodzený prírastok síce vykazuje trvale negatívne hodnoty, ktoré sa ale kompenzujú pozitívnymi hodnotami v odsťahovalectve resp. prisťahovalectve obyvateľov tzv. saldóm prisťahovalectva, teda mechanickým prírastkom. (obr. 9).

Obr. 9 Vývoj počtu obyvateľov a jeho pohyb v MR Radošinka

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia závisí od pohlavnej štruktúry štruktúry živonarodených detí, od rozdielnej mortality obyvateľstva oboch pohlaví, od biologických odlišností, od migračných pohybov, socioekonomických špecifík, faktorov spoločenského vývoja atď.

Tabuľka 7 síce naznačuje, že v záujmovom území prevažuje populácia žien, ktorá tvorí takmer 52 %, ale jej veková skladba je slabšia ako u mužov, pretože

prevyšuje počet žien v poproduktívnom veku a muži prevažujú ženy vo veku medzi 0-14 rokov.

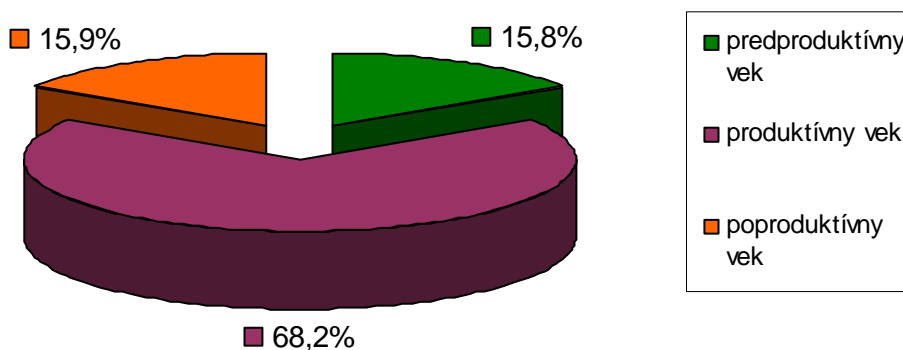
Tab. 7 Vekové skupiny podľa pohlavia k 31. 12. 2007

Muži	Počet	%	Ženy	Počet	%
0-14	869	17	0-14	831	15
15-64	3676	71	15-64	3650	66
65 a viac	632	12	65 a viac	1077	19

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Veková štruktúra obyvateľstva závisí od natality, úmrtnosti a migračných pohybov. Z celkového počtu obyvateľov MR Radošinka je 1 700 obyvateľov (15,8 %) v predproduktívnom veku, 7 326 obyvateľov (68,2 %) predstavuje zložku produktívneho obyvateľstva a 1709 obyvateľov poproduktívneho veku (15,8%). Podľa tejto vekovej štruktúry možno dané územie považovať za stagnujúci typ územia, pretože G. Sundbärg (In Štruktúra obyvateľstva) určil zákonitosť, na základe ktorej tvorí reprodukčná skupina obyvateľstva v každej populácii polovicu obyvateľstva. (viď obr. 10).

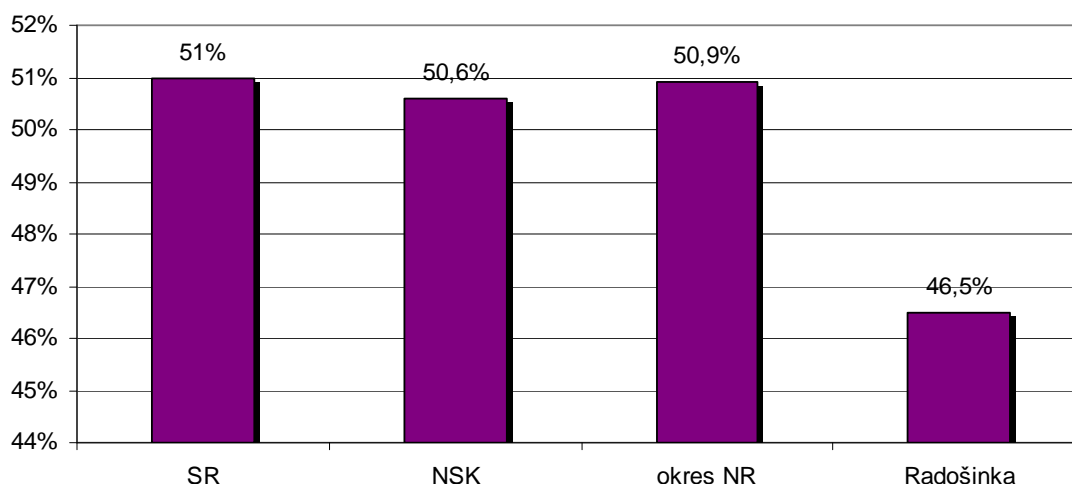
Obr. 10 Veková štruktúra obyvateľstva Mikroregiónu Radošinka k 31. 12. 2007

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Z hľadiska ekonomickej aktivity je v mikroregióne podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva v pomere k trvalo bývajúcim obyvateľom relatívne priaznivý 4840 obyvateľov, čo predstavuje 45 %. Ak porovnáme tento údaj s celoslovenským podielom ekonomicky aktívneho obyvateľstva, je to len 4,6 % menej. Ak by sme ho porovnali s úrovňou Nitrianskeho okresu, tu je rozdiel ukazovateľov 4,41 %. Tento fakt vyplýva najmä z vidieckeho charakteru osídlenia, kde väčšina žien zostáva v domácnosti, resp. má menej príležitostí sa zamestnať.

Obr. 11 Podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva v roku 2001

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

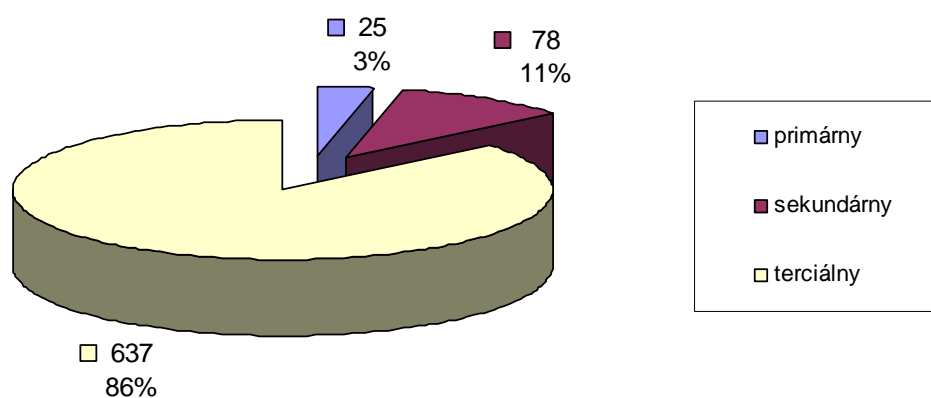
Ekonomická základňa mikroregiónu

Ekonomická základňa MR Radošinka je tvorená najmä súkromným sektorom, ktorý predstavujú predovšetkým podnikatelia živnostníci. Na území mikroregiónu majú svoje sídlo, resp. prevádzku malé, stredné a aj veľké podnikateľské subjekty typu právnických osôb. Podnikateľskú aktivitu reprezentuje 627 podnikateľských subjektov zapísaných do Živnostenského registra (85%), 94 podnikateľských subjektov zapísaných do Obchodného registra (12,8%) a 16 súkromne hospodáriacich roľníkov(2,2 %). Jedná sa o podniky so silným ekonomickým vplyvom v území. Celkovo pôsobí v obciach mikroregiónu 737 podnikateľských subjektov. Živnostníci v oblasti služieb výrazne prispeli k diverzifikácii ekonomickej štruktúry v mikroregióne, dotvárajú ju výrobný a spracovateľský priemysel. Najsilnejší podnikateľský sektor čo

do počtu subjektov je v obciach Zbehy, Alekšince a Nové Sady. Najväčší zamestnávateelia sa nachádzajú na území obcí Nové Sady a Čab. Podnikateľské subjekty v obciach mikroregiónu vytvárajú celkovo 2 839 pracovných príležitostí, z nich takmer 24 % je vytvorených v Čabe, kde sa momentálne tvorí menší priemyselný park. Najmenej podnikateľských subjektov prevádzkuje svoju živnosť na území obce Kapince. Najviac podnikateľských subjektov pôsobí v terciárnom sektore – 86 %, sekundárny sektor zastupuje 11 % podnikateľských subjektov a v primárnom sektore svoju živnosť prevádzkujú 3 % podnikateľov.

Primárny sektor je v mikroregióne reprezentovaný len poľnohospodárskymi subjektmi. Jednoznačne najvýznamnejším z nich je PD Devio Nové Sady, ktoré zamestnáva 296 obyvateľov z mikroregiónu, ale aj blízkeho okolia. Družstvo má sídlo v Nových Sadoch a hospodárske dvory v ďalších piatich obciach mikroregiónu (Čab, Malé Zálužie, Šurianky, Kapince a Hruboňovo). V rámci primárneho sektora majú významné postavenie ešte PP RADAR v Zbehoch a PD Čakajovce a Dražovce. Sekundárny sektor je v obciach zastúpený podnikmi výrobného a spracovateľského charakteru, konkrétne sa jedná o spracovanie dreva, stavebnú výrobu, výrobu potravín a pochutín a kovovýroba. Taktiež je tu zastúpená výroba odevov, upomienkových predmetov, výroba plastov a plastových výrobkov a tiež má v obciach v menšej miere zastúpenie výroba izolátorov a kŕmnych zmesí. V rámci terciárneho sektora sa 69 % zo všetkých podnikateľských subjektov venuje službám, zvyšných 31 % pôsobí v oblasti obchodu. V odvetví služieb sa podnikateľské subjekty venujú službám v stavebníctve (27,5 %) a montážnym službám (6,1%) . Okrem týchto odvetví terciárneho sektora tvoria ďalšiu skupinu podnikatelia, ktorí sa venujú sprostredkovateľskej činnosti (12,5%), reklamnej činnosti (4,5 %) a poradenskej činnosti (2,9%).

**Obr. 12 Zastúpenie jednotlivých sektorov v ekonomických činnostiach
obyvateľstva MR Radošinka**

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

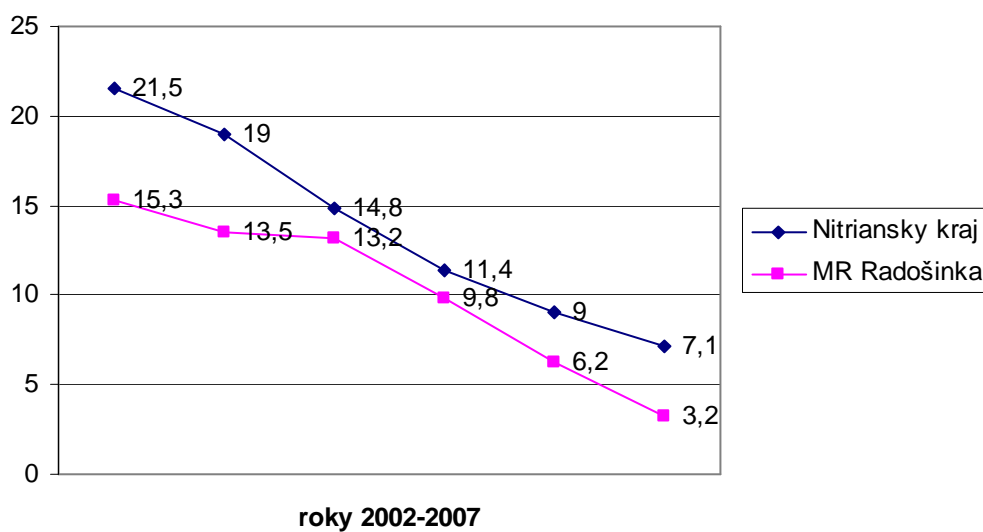
Obce v mikroregióne majú záujem na zlepšovaní podnikateľského prostredia a vytváraní čo najlepšieho podnikateľského zázemia, o čom svedčia nasledujúce aktivity:

- zvýhodnený prenájom nebytových priestorov pre podnikateľov
- výška miestnych daní je navrhnutá tak, aby nebrzdila rozvoj podnikania
- podnikatelia sú prizývaní na stretnutia, ktoré sú zamerané na vypracovanie rozvojových plánov a stratégií
- zástupcovia podnikov sú poslancami obecných zastupiteľstiev, takže sú priebežne informovaní o rozvojových zámeroch obcí
- vo väčších obciach mikroregiónu sú vyčlenené priestory na budovanie priemyselných zón v katastri obce Čab je priemyselný park regionálneho významu.

Miera nezamestnanosti

Miera nezamestnanosti v záujmovom území Mikroregiónu Radošinka, ale aj Nitrianskeho kraja vykazuje pozitívny vývoj v rokoch 2002 - 2007, čo znamená, že hodnoty tohto ukazovateľa mali klesajúcu tendenciu. Podľa obrázku 13 bola miera nezamestnanosti v mikroregióne trvalo nižšia, ako bol priemer v Nitrianskom kraji.

Obr. 13 Vývoj miery nezamestnanosti v MR Radošinka a v Nitrianskom kraji

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov zo ŠÚ SR a ÚPSVaR v Nitre

Občianska vybavenosť Mikroregiónu Radošinka

Vybavenosť prvkami technickej infraštruktúry

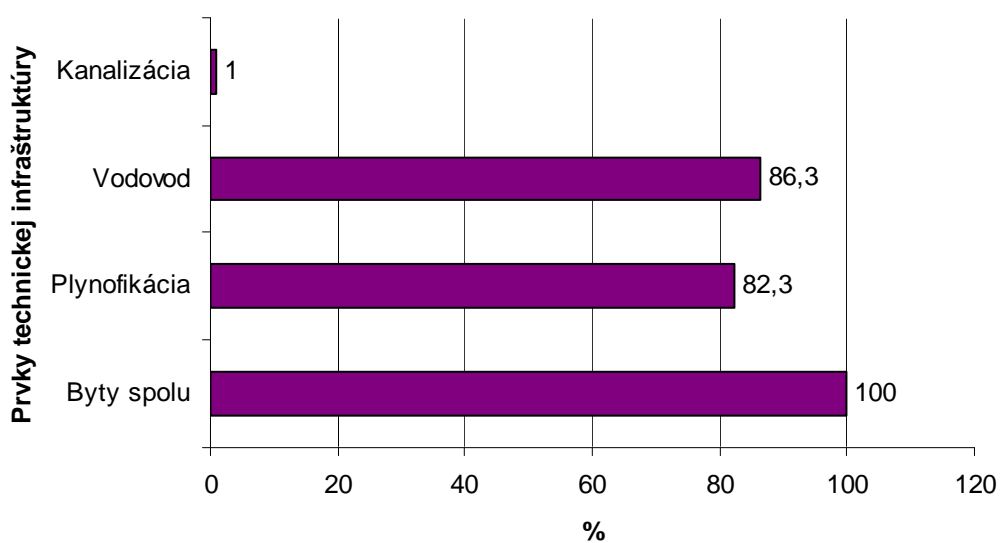
Z tabuľky 8 a obrázku 14 vyplýva, že 82,3 % domácností je napojených na plyn, 86,3 % je pripojených na vodovod a len jedno percento je pripojených na kanalizáciu.

Tab. 8 Občianska vybavenosť MR Radošinka prvkami technickej infraštruktúry

Charakteristika	Počet	%
Trvalo obývané RD	2689	
Neobývané RD	590	
Trvalo obývané byty	28	
Byty spolu	2859	100
Plynofikácia	2353	82,3
Vodovod	2467	86,3
Kanalizácia	30	1

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Obr. 14 Občianska vybavenosť domácností prvkami technickej infraštruktúry

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Vybavenosť prvkami sociálne infraštruktúry

Tab. 9 Občianska vybavenosť MR Radošinka sociálnou infraštruktúrou

Charakteristika	Počet
Zdravotné stredisko	5
Lekárneň	2
Domov dôchodcov	0
Opatrovateľská služba	0
Futbalové ihrisko	11
Detské ihrisko (ZŠ, MŠ)	8
Posilňovňa	10
Strelnica	3
Telocvičňa	4
Kolkárneň	1
Materská škola	9
Základná škola	7

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

4.3 Analýza Integrovanej stratégie územného rozvoja MAS Radošinka

4.3.1 Hodnotenie SWOT analýzy mikroregiónu Radošinka

SWOT analýza Integrovanej stratégie rozvoja územia mikroregiónu Radošinka sa zameriava na preskúmanie silných stránok (Strengths), slabých stránok (Weaknesses), príležitostí (Opportunities) a ohrození (Threats) územia. Metodickým základom pre zostavenie SWOT analýzy bola situačná analýza, teda mapovanie všetkých existujúcich zdrojov v území, výstupy z realizovaného dotazníkového prieskumu a taktiež výstupy z verejných obecných stretnutí, ktoré prebiehali v každej obci. Zber a spracovanie auditov zdrojov prebiehal od júna 2007 do februára 2008, dotazníkový prieskum bol realizovaný v júni až septembri 2007. Verejné obecné

stretnutia boli realizované v každej obci mikroregiónu a to v termíne od 12.11.2007 do 23.11. 2007. Po realizácii obecných stretnutí, na ktorých bola zostavená vízia a SWOT analýza boli výstupy z každého stretnutia prezentované na obecných infotabuliach a taktiež boli k nahliadnutiu a pripomienkovaniu na každom obecnom úrade. Následne expert v spolupráci s miestnym manažérom zosumarizovali výstupy zo všetkých stretnutí a tieto boli odprezentované a pripomienkované na spoločnom mikroregionálnom stretnutí, ktoré sa konalo 28.11. 2007 v obci Šurianky za účasti zástupcov všetkých obcí a taktiež sektorov v území.

Kompletnosť

SWOT analýza sa zameriava na všetky endogénne rozvojové faktory, ktorými sú: prírodný potenciál, obyvateľstvo a hospodárstvo alebo takzvaný ekonomický potenciál územia. Z uvedeného vyplýva, že bola vytvorená precízne, pretože je rozdelená do skupín: životné prostredie, spoločnosť, materiálne statky a ekonomika.

Konkrétnosť, jasnosť, zrozumiteľnosť

Tým, že je rozdelená do vyššie spomínaných skupín: životné prostredie, spoločnosť, materiálne statky, ekonomika a v nich sú jasne definované konkrétne body silných a slabých stránok a taktiež aj príležitostí a ohrození, SWOT analýza napĺňa kritérium konkrétnosti. Kritérium jasnosti a zrozumiteľnosti je reprezentované jej prehľadnou štruktúrou, ktorá zahŕňa konkrétne silné stránky územia, jeho slabé stránky a taktiež konkrétne príležitosti a vnútorné a vonkajšie ohrozenia.

Nadväznosť príležitostí a ohrození na silné a slabé stránky analýzy

Príležitosti a ohrozenia sú identifikované zo silných a slabých stránok SWOT analýzy. Do príležitostí bolo zaradené zlepšenie systému separovaného odpadu, ktorý by mohol dopomôcť k zníženiu počtu čiernych skládok, ktoré sú uvedené ako slabá stránka územia. Taktiež sa územie chce orientovať na rozvoj ekologického poľnohospodárstva, pretože tento mikroregión má priaznivé pôdne podmienky pre

intenzívnu poľnohospodársku výrobu. Mikroregión Radošinka vidí svoje príležitosti aj v spolupráci s partnerom v Srbsku – Polimským regiónom, vo vytváraní nových partnerstiev v rámci svojho územia, ale aj v zahraničí, čo by mohlo prebudíť aj obyvateľstvo k aktivite, pretože je momentálne skôr pasívnym pozorovateľom a nezapája sa do vecí verejných. Keď si obyvatelia uvedomia, že rozvoj je robený s nimi a pre nich bude to veľký krok vpred.

Absencia určitých prvkov technickej a sociálnej infraštruktúry v niektorých obciach vytvárajú príležitosti na ich dobudovanie. Jedná sa hlavne o dobudovanie a rekonštrukciu komplexnej technickej infraštruktúry v regióne, dobudovanie miestnych komunikácií a chodníkov v obciach, dobudovanie spoločného sociálneho zariadenia a infraštruktúry pre voľnočasové aktivity, ako sú športoviská a oddychové areály.

Čisté a zdravé prírodné prostredie, bohatá fauna flóra a dobrá kvalita životného prostredia vytvárajú príležitosti pre podnikanie v cestovnom ruchu, ktorý by podporil podnikateľské aktivity v obciach. Keďže ekonomická základňa v mikroregióne je diverzifikovaná a firmy v oblasti sú ekonomicky stabilné, región vidí svoje príležitosti aj v podpore cestovného ruchu cez vybudovanie turistických a cykloturistických trás, v rozvoji poľovníctva a rybárstva a taktiež v propagácii mikroregiónu.

V území Radošinky nie je vybudovaná dostatočná supraštruktúra cestovného ruchu, to znamená, že chýbajú kvalitné ubytovacie a stravovacie zariadenia. V príležitostiach sa už neorientujú na riešenie tejto slabej stránky. V oblasti cestovného ruchu sa činnosti zameriavajú len na vybudovanie cyklistických a turistických trás. táto absencia by mala byť bližšie identifikovaná v príležitosti podpory podnikateľskej sféry a samozamestnania práve v oblasti rozvoja cestovného ruchu.

Ohrozenia v SWOT analýze sú prepojené so slabými stránkami územia. Najväčšími ohrozeniami v mikroregióne sú, ale aj budú nevysporiadané majetkovo-právne vzťahy. Hoci figurujú na prvom mieste v slabých stránkach, región sa ich nesnaží momentálne riešiť. Majetkovo – právne vzťahy kladú veľkú prekážku rozvoju bývania, ktorá je taktiež veľmi závažným ohrozením. Nevytvorenie bytových

príležitostí a podporného systému financovania bývania pre mladé rodiny by znamenalo migráciu obyvateľstva, ktorá zväčša nemá priaznivý účinok na rozvoj regiónu. Ostatné ohrozenia sú v procese riešenia a región sa s nimi snaží vysporiadať.

4.3.2 Hodnotenie problémovej analýzy

Pre zostavenie integrovanej stratégie rozvoja bolo potrebné identifikovať problémy a zároveň určiť poradie prioritných problémov, na riešenie ktorých sa MAS zameriava a bude do ich riešenia investovať nielen finančné prostriedky, ale aj svoj voľný čas svojich členov. Pre stanovenie problémov, príčin a následkov sa dajú použiť viaceré metódy ako: *strom cieľov*, pri ktorom sa podľa Ivaničkovej (2005) identifikujú hlavné problémy zo SWOT analýzy, vyberú sa jednotlivé východiskové problémy (teda kľúčové), hľadajú sa príbuzné problémy k východiskovému problému a zloží sa hierarchické usporiadania príčin a následkov, pri ktorom sa príčiny zaznamenávajú pod kľúčové problémy a následky nad ne. Ďalšou technikou identifikovania a určenia problémov je technika *pair-wise matice* (problémovej porovnávacej matice) a *selektívna dedukcia*. Túto techniku si vybral aj mikroregión Radošinka. Jej systém spočíva v identifikovaní problémov a ich vzájomného porovnania, z ktorého následne vyplynú kľúčové problémy.

Problémová analýza bola zostavená na jednom stretnutí, kde zástupcovia všetkých obcí a sektorov identifikovali problémy, s ktorými sa stretávajú a ktoré potrebujú riešiť. Následne po vzájomnom porovnaní z hľadiska urgency a potreby riešenia definovali kľúčové problémy, z ktorých po diskusii a vzájomnej dohode identifikovali tri rozvojové priority. Výstupy zo spoločného pracovného stretnutia, ktoré slúžilo k definovaniu a výberu rozvojových priorít boli posunuté na obecné úrady, kde slúžili k nahliadnutiu a pripomienkovaniu pre všetkých obyvateľov. Príspevky o výstupoch z priebehu a realizácie rozvojovej stratégie MR Radošinka boli publikované v miestnych novinách a na informačných tabuliach obecných úradov. Čo sa týka procesu identifikácie kľúčových problémov, verejnosť bola dostatočne informovaná o výsledkoch stretnutia. Na stretnutí však zo súkromného sektora bolo len 5 z 33 zúčastnených, a to mohlo mať vplyv aj na výber kľúčových problémov.

Mikroregión Radošinka identifikoval svoje problémy nasledovne:

- Nepriaznivé podmienky pre intenzívnu bytovú zástavbu;
- Nedostatok stavebných pozemkov;
- Nezáujem ľudí o veci verejné;
- Nedobudovaná infraštruktúra voľného času;
- Vandalizmus;
- Znečisťovanie životného prostredia;
- Nízka uvedomelosť obyvateľov k životnému prostrediu;
- Základné a materské školy v mikroregióne v zlom technickom stave;
- Komunikačná infraštruktúra v zlom technickom stave;
- Nedostatočná prímestská doprava;
- Neprispôsobiví občania;
- Nedobudovaná kanalizačná sieť;
- Preťaženosť regionálnych ciest;
- Nízka konkurencieschopnosť obchodnej siete;
- Chýbajúce komplexné sociálne služby.

Z týchto problémov si určili problémy, ktorými sa ďalej stratégia bude zaoberať a riešiť ich. Tieto problémy sú porovnané so špecifickými cieľmi.

A z týchto vygeneroval svoje kľúčové problémy:

- 1. Nedobudovaná infraštruktúra voľného času**
- 2. Znečisťovanie životného prostredia**
- 3. Miestne cesty a chodníky v zlom technickom stave**
- 4. Nezáujem ľudí o veci verejné**

Z týchto kľúčových problémov boli na základe diskusie s členmi partnerstva vybrané tieto strategické rozvojové priority:

- ❖ **Miestna infraštruktúra a občianska vybavenosť**
- ❖ **Ochrana ŽP**

❖ Mobilizácia a podpora ľudských zdrojov.

Všetky kľúčové problémy vyplynuli zo slabých stránok uvedených v SWOT analýze územia. Nedobudovaná infraštruktúra voľného času súvisí s chýbajúcimi centrami pre mládež, nevybudovanými športoviskami a oddychovými zónami. Znečisťovanie životného prostredia nadväzuje na slabú stránku mikroregiónu, ktorou sú vznikajúce alebo už existujúce čierne skládky odpadu, v ktorých vidí územie aj svoju príležitosť zameriavať sa na separovaný zber odpadu. V obciach je už síce zavedený, ale nie v dostačujúcej miere. Zlý stav miestnych ciest a chodníkov je následok ich preťaženia v obciach a taktiež následok absencie niektorých prvkov technickej infraštruktúry v niektorých obciach. Nezáujem ľudí o veci verejné a ich pasivita je spomínaná nielen v slabých stránkach SWOT analýzy, ale taktiež je aj vnútorným ohrozením územia v prípade, ak táto pasivita bude naďalej prevládať. Jedným zo základných kameňov programu LEADER je prístup zdola nahor, čo znamená, že aj samotní občania by sa mali podieľať na rozvoji svojho územia. Z uvedeného vyplýva, že ľudská pasivita je ohrozením mikroregiónu.

V predošlej kapitole som spomínala, aký dôležitý je pre rozvoj prírodný potenciál, obyvateľstvo a hospodárstvo. Z doterajšej analýzy vyplýva, že región sa skôr zameriava na sociálnu politiku a na ochranu životného prostredia. Problematika rozvoja hospodárstva, ktorá je stimulom pre ďalší rozvoj územia absentuje. Dôvodom môže byť nízka účasť súkromného sektora na stretnutí venovanom zostavovaniu problémovej analýzy v Šuriankach. Tento sektor zastupovalo len 5 členov z celkového počtu 33 zúčastnených.

Problémy sú zadefinované veľmi konkrétne a vo veľkej miere na ne ďalej nadväzuje aj vízia a stratégia mikroregiónu.

4. 3. 3 Hodnotenie vízie územia

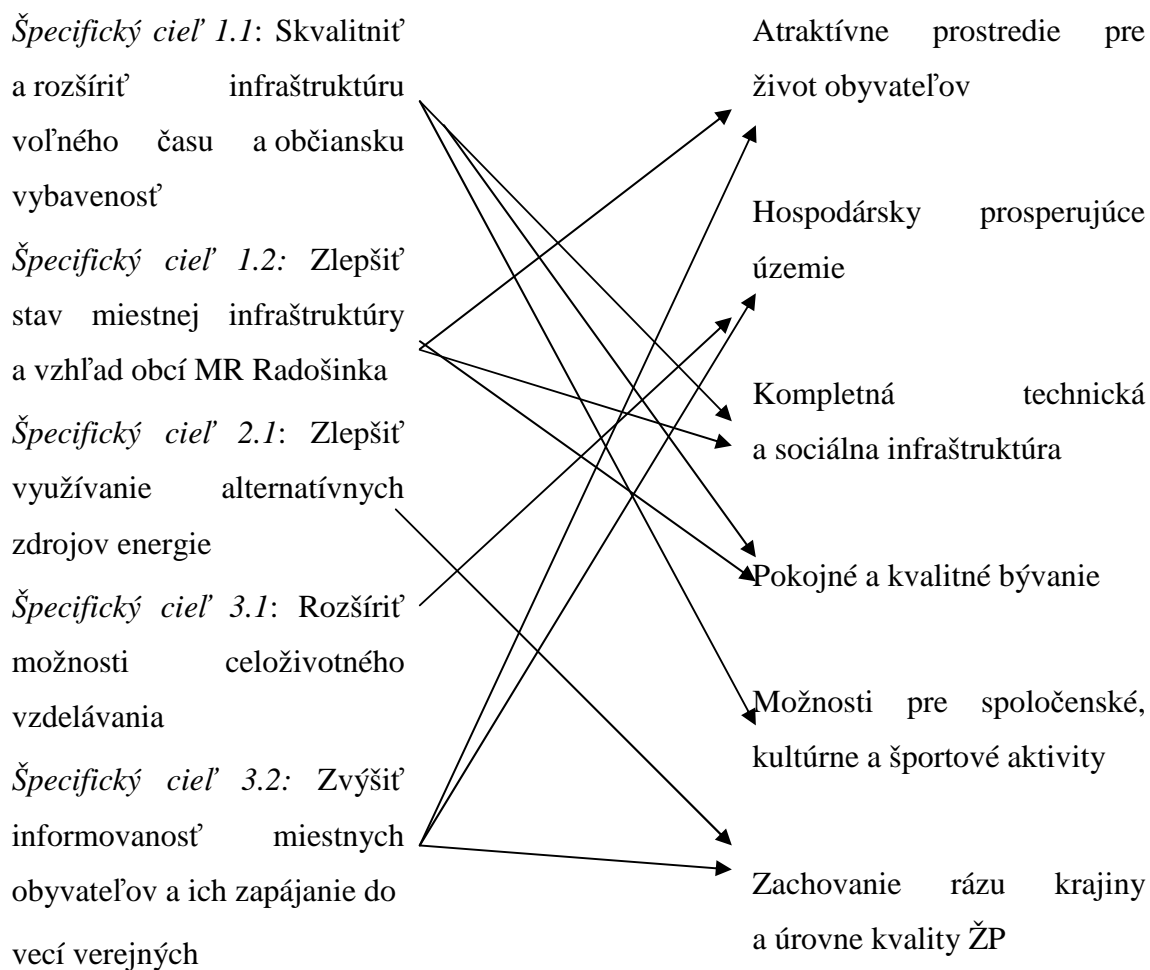
Vízia projektu je stručné vyjadrenie stavu územia, v ktorom ho chcú vidieť v budúcnosti tí, ktorí určujú jeho ciele v časovom horizonte 20-30 rokov, čo znamená dlhodobé plánovanie rozvoja. Na to, aby sa rozvoj uskutočňoval je potrebná formulácia stratégií a strategických cieľov, krátkodobého až strednodobého charakteru, ktoré majú byť stanovené tak, aby sa s ich pomocou naplnila vízia územia.

Vízia mikroregiónu Radošinka:

„Mikroregión RADOŠINKA bude pre miestnych obyvateľov a návštevníkov atraktívnym, hospodársky prosperujúcim územím s kompletne dobudovanou technickou a sociálnou infraštruktúrou, vytvorenými vhodnými podmienkami pre pokojné a kvalitné bývanie a dostatočnými možnosťami pre spoločenské, kultúrne a športové aktivity, to všetko pri zachovaní rázu krajiny a úrovne kvality ŽP“.

Táto vízia skutočne hovorí o tom, ako si ľudia, zapojení do procesu tvorby Integrovannej stratégie rozvoja, predstavujú ich mikroregión a o pár dekád neskôr. Túto víziu budú naplňovať ešte zhruba 20 rokov, na toto programovacie obdobie, respektíve do roku 2015 sa zamerali na dobudovanie určitých prvkov technickej infraštruktúry ako miestnych komunikácií a chodníkov a určitých prvkov sociálnej infraštruktúry - dobudovaním centier mládeže, športovísk a zón oddychu. Toto všetko by malo prebiehať „pri zachovaní rázu krajiny a úrovne kvality životného prostredia“ a to tým, že sa budú pokúšať prehĺbovať povedomie svojho obyvateľstva vo veciach ochrany prírody a separovaného zberu odpadov, ale neriešia hospodársky prosperujúce prostredie. Aby bol región skutočne atraktívnym územím pre život jeho obyvateľov, je potrebná aj ich účasť na veciach verejných, pretože rozvoj nie je robený len pre nich, ale aj s nimi. Obyvateľstvo danej oblasti najlepšie vie, čo potrebuje k tomu, aby jeho život bol lepší, a preto by malo vyjadriť svoj názor.

Obr. 15 Súvislosť vízie so špecifickými cieľmi

Zdroj: vlastné spracovanie

4. 3. 4 Hodnotenie stratégie územia

Pri spracovaní Integrovanej stratégie rozvoja územia – MR Radošinka boli použité metódy a postupy práce založené na interaktívnom a participatívnom prístupe k strategickému plánovaniu. (prístup zdola- nahor, endogénny prístup, využitie lokálnych zdrojov.) Zostavený dokument bol spracovávaný za širokej účasti rôznych skupín miestnych obyvateľov a zástupcov obcí (mládež, študenti, dôchodcovia, zástupcovia záujmových organizácií – spoločenských, kultúrnych a športových organizácií, predstavitelia verejného sektora – poslanci a starostovia, ako aj pedagogickí pracovníci, podnikatelia vo všetkých sektoroch a odvetviach). Takže možno konštatovať, že predkladaný dokument odzrkadľuje reálne potreby a rozvojové zámery daného územia. Zo zapájania obyvateľstva do prípravy stratégie vyplýva, že sa naplňal prístup integrovaného a endogénneho rozvoja vidieka.

Strategickým cieľom mikroregiónu Radošinka je: **„zvýšiť štandard životných podmienok obyvateľov MR Radošinka, ako aj celkové zatriktívnenie územia vytvorením udržateľnej kvality životného prostredia do roku 2015.“**

Strategické priority a špecifické ciele Integrovanej stratégie územia Radošinka:

Priorita 1: Miestna infraštruktúra a občianska vybavenosť

Špecifický cieľ 1.1: Skvalitniť a rozšíriť infraštruktúru voľného času a občiansku vybavenosť

Špecifický cieľ 1.2: Zlepšiť stav miestnej infraštruktúry a vzhľad obcí MR Radošinka

Priorita 2 : Ochrana ŽP

Špecifický cieľ 2.1: Zlepšiť využívanie alternatívnych zdrojov energie

Priorita 3: Mobilizácia a podpora ľudských zdrojov

Špecifický cieľ 3.1: Rozšíriť možnosti celoživotného vzdelávania

Špecifický cieľ 3.2: Zvýšiť informovanosť miestnych obyvateľov a ich zapájanie do vecí verejných.

Tab. 10 Nadväznosť špecifických cieľov na identifikované problémy

Identifikovaný problém	Stanovený špecifický cieľ
Nevybudovaná infraštruktúra voľného času	ŠC 1.1: Skvalitniť a rozšíriť infraštruktúru voľného času a občiansku vybavenosť
Znečisťovanie životného prostredia	nesúvisí
Miestne cesty a chodníky v zlom technickom stave	ŠC 1.2: Zlepšiť stav miestnej infraštruktúry a vzhľad obcí MR Radošinka
Nezáujem ľudí o veci verejné	ŠC 3.2: Zvýšiť informovanosť miestnych obyvateľov a ich zapájanie do vecí verejných

Zdroj: vlastné spracovanie

Táto tabuľka nám umožňuje vidieť, že niektoré stanovené špecifické ciele nesúvisia so stanovenými problémami ako sú: špecifický cieľ 2.1: Zlepšiť využívanie alternatívnych zdrojov energie a špecifický cieľ 3.1: Rozšíriť možnosti celoživotného vzdelávania.

Prioritnou oblasťou, na ktorú sa MR Radošinka zameriava v aktuálnom období je zvyšovanie štandardu životných podmienok obyvateľov. Táto časť strategického cieľa bude napĺňaná pomocou strategickej priority 1: Miestna infraštruktúra a občianska vybavenosť. Táto priorita zachováva intervenčnú logickú v plnej miere, pretože vyplynula z kľúčových problémov územia, medzi ktoré patria: Nevybudovanosť infraštruktúry voľného času a Zlý stav ciest a chodníkov v niektorých obciach. Tieto kľúčové problémy boli identifikované zo slabých stránok SWOT analýzy. Za kľúčové boli stanovené na základe párovej matrice, z ktorej vyplynulo, že ich riešenie je najurgentnejšie a preto sa aj nim aj MR Radošinka zaoberá prioritne.

Zvyšovanie štandardu životných podmienok obyvateľov je napĺňané aj cez tretiu strategickú prioritu: Mobilizácia a podpora ľudských zdrojov, ktorá je taktiež pozitívnym preklopením kľúčového problému: Nezáujem občanov o veci verejné. Táto

strategická priorita sa bude realizovať pomocou špecifických cieľov: Rozširovanie možnosti celoživotného vzdelávania a Zvyšovania informovanosti miestnych obyvateľov a ich zapájanie do vecí verejných.

Strategická priorita číslo 2: Ochrana životného prostredia je sporná, aj keď napĺňa tak strategický cieľ, ako aj víziu. Tento fakt je hlavne daný určením špecifického cieľa v tejto priorite: Zlepšiť využívanie alternatívnych zdrojov energie. Aktuálnym problémom životného prostredia v danej lokalite je existencia čiernych skládok a nevedomosť občanov, alebo ich nezáujem o ochranu životného prostredia. Ochrana ŽP v tomto stanovenom časovom horizonte (do roku 2015) by sa mala zameriavať hlavne na elimináciu týchto skládok a na zvyšovanie environmentálneho povedomia občanov. Územie MR Radošinka vidí svoju príležitosť vo využívaní alternatívnych zdrojov energie smerom k ochrane ŽP, pretože nevyužíva existujúci prírodný potenciál svojej oblasti dostatočne. Aj keď špecifický cieľ sa orientuje na zlepšenie využívania potenciálu, nereflektuje identifikované problémy.

Ako kľúčové problémy, tak aj stratégie sa nevenujú všetkým oblastiam rozvoja. Keďže v kľúčových problémoch boli vynechané ekonomické nedostatky a zostavovatelia Integrovannej stratégie rozvoja regiónu sa snažili dodržať intervenčnú logiku zostavovania strategických dokumentov, je logické, že ani v stratégii sa nezaoberali touto oblasťou. Z toho vyplýva, že kritérium kompletnosti stratégie nie je dostatočne dodržané.

4. 3. 5 Hodnotenie implementačného rámca

Tab. 11 Akčný plán MR Radošinka

Strategická priorita	Špecifický cieľ	Opatrenie	Oprávnený žiadateľ	Finančná alokácia	% alokácie
1. Miestna infraštruktúra a občianska vybavenosť	1.1: Skvalitniť a rozšíriť infraštruktúru voľného času a občiansku vybavenosť	1.1.1: Základné služby pre hospodárstvo a obyvateľov vidieka	obce, ktoré sú nezaradené do pólov rastu	2 111 492 €	94,6
	1.2: Zlepšiť stav miestnej infraštruktúry a vzhľad obcí MR Radošinka	1.1.2: Regenerácia sídel			
		1.2.1: Obnova a rozvoj obcí 1.2.2: Regenerácia sídel			
2. Ochrana životného prostredia	2.1: Zlepšiť využívanie alternatívnych zdrojov energie	2.1.1: Minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy vrátane podpory obnoviteľných zdrojov energií	neuvedené	neuvedené	neuvedené
3. Mobilizácia a podpora ľudských zdrojov	3.1: Zvýšiť informovanosť miestnych obyvateľov a ich zapájanie	3.1.1: Odborné vzdelávanie a informácie A	inštitúcie pôsobiace v oblasti vedy,	30 000 €	1,3
			výskumu a	90 000 €	4

	do vecí verejných	3.1.2: Odborné vzdelávanie a informácie B	ďalšieho vzdelávania		
		3.1.3: Vykonávanie projektov spolupráce	MAS	70 000 €	3
Opatrenie: 4.1.1 Chod miestnej akčnej skupiny			MAS	415 000 €	

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Z tabuľky vyplýva, že Mikroregión Radošinka sa zameriava v tomto programovacom období hlavne na strategickú prioritu: Miestna infraštruktúra a občianska vybavenosť, na ktorú je určených až 95 % všetkých finančných prostriedkov. Región sa hlavne zaujíma o rekonštrukciu verejných priestranstiev, obecných domov, miestnych dopravných komunikácií a o dobudovanie facilit pre voľnočasové aktivity svojich občanov.

Súbor opatrení vybraných z osi 3 a prierezové opatrenie z osi 4 PRV

Cieľ 1.2: opatrenie Základné služby pre hospodárstvo a obyvateľov vidieka

Z auditu zdrojov, ako aj zo SWOT analýzy vyplýva, že miestni obyvatelia deklarujú slabé, resp. nedostatočné možnosti trávenia voľného času po návrate domov z práce. V obciach je nedobudovaná infraštruktúra voľného času (detské a športové ihriská, telocvične, športové areály a rekreačné zóny) alebo nezodpovedá požiadavkám obyvateľov. V posledných rokoch bola zaznamenaná zvýšená imigrácia obyvateľov do územia, jedná sa zväčša o ľudí v strednom veku s deťmi z okresného mesta Nitra, ktorý uprednostňujú pokojné a čisté prostredie na život a bývanie. Aj tento fakt umocňuje potrebu vytvorenia dostatku kvalitných možností trávenia voľného času nielen detí a mládeže, ale aj dospelých. Analýza problémov jednoznačne poukázala na skvalitnenie a rozšírenie infraštruktúry voľného času ako na rozvojovú príležitosť. Investovanie do identifikovaných aktivít prostredníctvom implementácie tohto opatrenia prispeje k celkovému zatraktívneniu prostredia mikroregiónu hlavne pre miestnych obyvateľov

ako aj návštevníkov územia a pomôže *Skvalitniť a rozšíriť infraštruktúru voľného času a občiansku vybavenosť* (Špecifický cieľ 1.2).

Cieľ 1.2: opatrenie Obnova a rozvoj obcí

Územie MR RADOŠINKA je relatívne dobre vybavené vodovodnou sieťou a plynovodom. Kanalizačná sieť je však nedobudovaná a v niektorých obciach úplne absentuje. Zlepšenie stavu miestnej infraštruktúry bolo jedným z hlavných definovaných problémov pri zostavovaní problémovej analýzy. Zástupcovia územia však po spoločnej dohode a prehodnotení zdrojov stratégie deklarovali riešenie nepriaznivého stavu v odkanalizovaní obcí cez Operačný program životné prostredie, Enviromfond a Regionálny operačný program.

Ďalšou zo spomínaných negatívnych stránok života v obciach MR je zlý vzhl'ad obcí – schátralé a neupravené verejné priestranstvá a parky. Doriešenie spomínaných nedostatkov prispeje k zvýšeniu atraktivity obcí nielen pre miestnych obyvateľov, ale aj návštevníkov územia. Vyriešenie uvedených aktivít v rámci tohto opatrenia podporí a prispeje k zatraktívneniu a zlepšeniu životného prostredia v obciach mikroregiónu.

Cieľ 3.1: Odborné vzdelávanie a informovanie A

Aj napriek imigrácii v posledných rokoch a „oživení „ľudského potenciálu, zručnosti a vedomosti v oblastiach ako sú marketing, manažment kvality, či ochrana životného prostredia sú stále nedostatočné a nereflektujú na požiadavky „modernej doby“. Zvyšovanie zručností a odborných vedomostí v spomínaných oblastiach vnímajú zástupcovia územia jednoznačne ako rozvojovú príležitosť. Spoločné vzdelávanie zástupcov územia určite prispeje k ďalšiemu rozvoju multisektorovej spolupráce a k ďalšiemu kvalitnému a odbornému spravovaniu územia. Vzdelávacie aktivity priamo podporuje aj plánovaný projekt spolupráce zameraný na budovanie kapacít a výmenu skúseností zástupcov území. Zvýšenie úrovne odborných vedomostí a zručností, ako aj ďalší osobnostný rozvoj zabezpečí rast príjmov miestneho obyvateľstva (podpora ekonomickej stability) a teda prispeje aj k naplneniu strategického cieľa.

Cieľ 3.1: Vykonávanie projektov spolupráce

Zástupcovia MR RADOŠINKA podpísali v roku 2007 zmluvu o spolupráci so srbským Polimským regiónom, ktorá je zameraná na vzájomnú spoluprácu oboch mikroregiónov v oblasti spoločenskej, kultúrnej, ekonomickej, ako aj v oblasti regionálneho rozvoja. Zástupcovia oboch území už realizovali vzájomné partnerské návštevy na ktorých boli prejednávané ďalšie konkrétne formy spolupráce v najbližšom období a zo strany oboch mikroregiónov je eminentný záujem spolupracovať aj naďalej.

Projekt spolupráce má byť konkrétne zameraný na budovanie kapacít spojených s výmenou skúseností a realizáciou twinningových podujatí. Obe aktivity majú priamu náväznosť na podporu záujmu ľudí o veci verejné, čo prispeje k zabezpečeniu strategického cieľa. Uvedené aktivity taktiež prispedia k dosiahnutiu špecifického cieľa 3.1. Rozšíriť možnosti celoživotného vzdelávania.

Cieľ 3.2: Odborné vzdelávanie a informovanie B

Aj keď v obciach existuje hustá sieť spoločenských, kultúrnych a športových organizácií, z obecných verejných stretnutí, ako aj zo skúseností zástupcov mikroregiónu možno hovoriť o všeobecnej apatii miestnych obyvateľov voči rozvojovým zámerom obcí a ich slabej angažovanosti vo veciach verejných. Podujatí realizovaných v rámci obcí sa zúčastňuje, resp. na ich príprave participuje len malá skupina z celkového počtu miestnych obyvateľov.

Prierezové opatrenie z osi 4 PRV SR, opatrenie Chod miestnej akčnej skupiny

Pre zabezpečenie realizácie stratégie bude potrebné implementovať aj opatrenie osi 4 PRV SR, č. 4.3 – Chod miestnej akčnej skupiny, a to vo všetkých oprávnených aktivitách, hlavne však zamerané na prevádzku MAS a jej administratívnej činnosti, ďalej vzdelávania zamestnancov a členov MAS, organizovanie seminárov, publicitu a informovanie členov ale aj širokú verejnosť, monitoring a hodnotenie implementácie stratégie.

Tab. 12 Finančný plán opatrenia 4.1

OPATRENIE	CELKOVÝ ROZPOČET	VEREJNÉ ZDROJE PRV SR			SPOLUFINANCOVANIE	OSTATNÉ VEREJNÉ ZDROJE
		EPFRV	SR	CELKOM	Vlastné zdroje	VÚC
321 – Základné služby pre hospodárstvo a obyvateľov vidieka	1 499 044	1 117 200	279 300	1 396 500	73 500	29 044
322 – Obnova a rozvoj obcí	612 448,40	456 000	114 000	570 000	30 000	12 448,40
331 – Odborné vzdelávanie a informovanie - A	30 000	24 000	6 000	30 000	0	0
331 – Odborné vzdelávanie a informovanie - B	90 000	72 000	18 000	90 000	0	0

Zdroj: ISRÚ MR Radošinka, 2010

MR Radošinka má vyčlenené aj vlastné prostriedky a prostriedky VÚC, čím diverzifikuje svoje finančné zdroje. Diverzifikácia finančných zdrojov napomáha ľahšej implementácii Integrovanej stratégie rozvoja územia.

Monitoring

Mikroregión Radošinka má zostavený vlastný monitorovací výbor a každé opatrenie je monitorované podľa povinných ukazovateľov a spôsoby ich overenia, ktoré stanovuje Usmernenie pre administráciu osi 4 LEADER.

Tab. 13 Prehľad ukazovateľov a spôsoby ich overovania

Opatrenie	Ukazovatele	Spôsob overovania a získavanie údajov, frekvencia zberu
Základné služby pre hospodárstvo a obyvateľstvo	Počet podporených obcí	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu
	Celkový objem investícií v EUR	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu
	Počet osôb vo vidieckych oblastiach, ktorí majú prospech z realizovaného projektu	Vyhodnocovanie raz ročne na základe realizovaných projektov, záznamy obcí
Obnova a rozvoj obcí	Počet podporených obcí	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu
	Celkový objem investícií v EUR	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu
	Počet osôb vo vidieckych oblastiach, ktorí majú prospech z realizovaného projektu	Vyhodnocovanie raz ročne na základe realizovaných projektov, záznamy obcí
Odborné vzdelávanie a informovanie - A	Počet účastníkov vzdelávacej/informačnej aktivity	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu, prezenčné listiny
	Počet vzdelávacích dní	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu, učebné osnovy
	Počet účastníkov, ktorí úspešne absolvovali a ukončili vzdelávaciu aktivitu	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu, záznamy vzdelávacích podujatí

Odborné vzdelávanie a informovanie - B	Počet účastníkov vzdelávacej/informačnej aktivity	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu, prezenčné listiny
	Počet vzdelávacích dní	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu, učebné osnovy
	Počet účastníkov, ktorí úspešne absolvovali a ukončili vzdelávaciu aktivitu	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skočení projektu, záznamy vzdelávacích podujatí
Vykonávanie podpory spolupráce	MAS: počet projektov budovania kapacít MAS	MAS a jej záznamy, 1x ročne
	MAS: počet aktivít v rámci budovania kapacít MAS	MAS a jej záznamy, 1x ročne
	PRV: počet podporovaných projektov spolupráce	Záznamy kancelárie MAS, jedenkrát ročne
	PRV: počet spolupracujúcich MAS	Záznamy kancelárie MAS, jedenkrát ročne
	MAS: počet projektov medzinárodnej spolupráce	Záznamy MAS a obecných úradov, uznesenia, 1x ročne
	PRV: hrubý počet vytvorených pracovných miest	Na konci implementácie projektu zo záznamov MAS
Chod MAS, získavanie zručností a animácia územia	Počet podporených aktivít	Záznamy kancelárie MAS, jedenkrát ročne
	Počet účastníkov, ktorí úspešne ukončili vzdelávaciu aktivitu	Monitorovaním u prijímateľov podpory, 2x ročne, minimálne po skončení projektu, záznamy vzdelávacích podujatí

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRÚ MR Radošinka

Monitoring je nástroj pre priebežné hodnotenie implementácie stratégie a slúžia pre Predsedníctvo a Monitorovací výbor ako nástroj zmien v prípade, ak samotná implementácia ISRU nebude sledovať určené ciele. Tieto ukazovatele sa budú sledovať minimálne dvakrát ročne a ich číselné hodnoty budú predkladané Monitorovaciemu výboru.

Mojou analýzou Integrovanj stratégie rozvoja územia MR Radošinka sa zistilo, že pri príprave integrovanej stratégie bola snaha o dodržanie princípov prístupu Leader; a to hlavne zapájanie všetkých zainteresovaných subjektov, čím sa realizuje prístup zdola nahor; komplexný integrovaný prístup, vytváranie partnerstva. Integrovaná stratégia naozaj odráža snahu partnerstva o rozvoj územia, a teda snahu o integrovaný prístup, ktorý sa naozaj v stratégii odráža. Pri jej hodnotení však boli zistené aj určité nedostatky, ktoré vyplývajú z rôznych prístupov k riešeniu problematiky a k rozvoju potenciálu. Zhrnula by som ich nasledovne:

- MR Radošinka by chcela vytvoriť hospodársky prosperujúce prostredie pre život jej obyvateľstva do budúcnosti (vízia). Stanovené ciele, ani konkrétne opatrenia priamo nepodporujú a nesúvisia s napĺňaním tejto časti vízie. MR Radošinka vidí svoje príležitosti v podpore rozvoja podnikania a samozamestnania, ale zameriava sa skôr na problémy s technickou a sociálnou infraštruktúrou.
- Naopak, územie sa snaží riešiť problémy znečisťovania životného prostredia (čierne skládky a slabé environmentálne povedomie), ale pomocou špecifického cieľa: Zlepšenie využívania alternatívnych zdrojov energie, ktorý je skôr zameraný na lepšie využívanie potenciálu územia a nie problém znečisťovania

4. 3. 6 Hodnotenie partnerstva

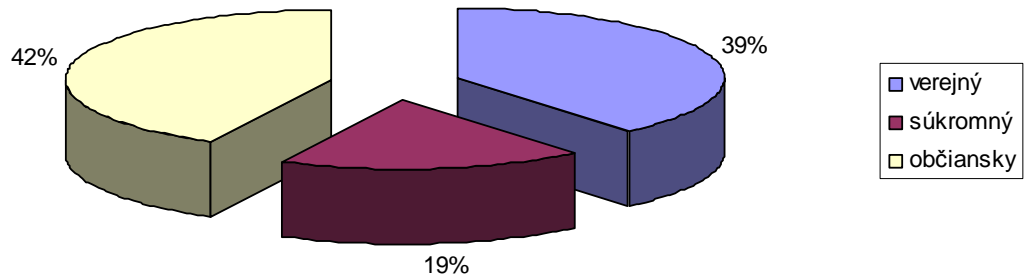
Vzniku verejno-súkromného partnerstva predchádzala spoločná spolupráca 11 obcí (Zbehy, Lužianky, Čakajovce, Aleksince, Lukáčovce, Čab, Nové Sady, Šurianky, Hruboňovo, Malé Zálužie, Kapince) v Združení obcí Mikroregión Radošinka. Obce na tejto báze fungovali a spolupracovali od roku 2007. V marci roku 2007 začali niektorí starostovia a zástupcovia obcí iniciovať založenie spoločného občianskeho združenia, pričom hlavným podnetom bola výzva Nitrianskeho samosprávneho kraja na získanie

finančnej podpory pre budovanie kapacít a vytvorenie spoločnej rozvojovej stratégie prístupom LEADER. Tento podnet bol jedným z hlavných motívov založenia OZ Mikroregión RADOŠINKA. Vzájomná spolupráca obcí vyplynula z historických a prírodných daností, ako aj vzájomného ekonomického prepojenia obcí. Počas prípravy na vytvorenie verejno-súkromného partnerstva a rozvojovej stratégie. Negatívny prístup predstaviteľov obce Lužianky k celému rozvojovému procesu naznačil potrebu nájsť nového partnera pre budúce fungovanie verejno-súkromného partnerstva. Záujem o spôsob spracovania integrovanej stratégie a budovanie ďalších kapacít v území prejavili zástupcovia obce Jelšovce, ktorá po vzájomnej diskusii a dohode vstúpila do OZ Mikroregión RADOŠINKA a nahradila obec Lužianky.

Valné zhromaždenie MR Radošinka

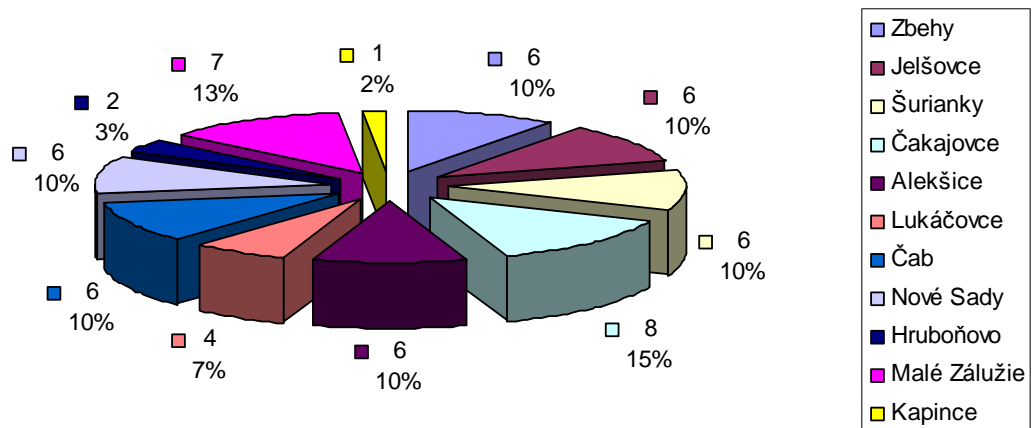
Valné zhromaždenie občianskeho združenia – najvyšší orgán. Počet jeho členov je nepárny. Volí a odvoláva členov OZ MR Radošinka, ako aj členov výkonného a kontrolného orgánu. Schvaľuje integrovanú stratégiu rozvoja; volebný poriadok, stanovy, ich zmeny, doplnky; účtovnú uzávierku a rozpočet. Tvorí ho 59 členov, z ktorých 23 členov tvorí verejný sektor, čo predstavuje 38,9 %; 11 členov súkromný sektor, t.j. 18,6 % a občiansky sektor tvorí 25 členov, teda 42,5 %. Valné zhromaždenie teda spĺňa kritérium menej ako 50%tnosti zastúpenia verejného sektora. (viď obr. 16) Z geografického hľadiska sú obce pomerne vyvážené zastúpenie, až na obec Hruboňovo, ktorú zastupujú iba 2 subjekty vo Valnom zhromaždení a obec Kapince, ktorá má v tomto orgáne len jedného zástupcu. (viď obr.17).

Obr. 16 Percentuálne zastúpenie verejného a súkromného sektoru vo Valnom zhromaždení MR Radošinka

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Obr. 17 Zastúpenie obcí vo Valnom zhromaždení MR Radošinka

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Predsedníctvo partnerstva

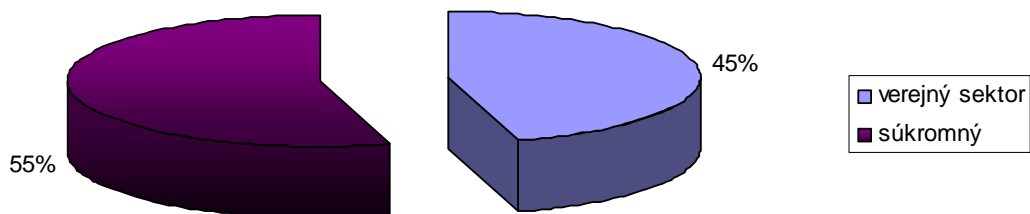
Predsedníctvo občianskeho združenia – výkonný orgán. Volí a odvoláva štatutárny orgán a jeho zástupcu spomedzi členov Výkonného výboru; volí a odvoláva členov Výberovej komisie a Monitorovacieho výboru a zostavuje a schvaľuje ich štatúty a pracovné manuály; predkladá zmeny stanov, organizačného poriadku a ostatných vnútorných smerníc na schválenie Najvyššiemu orgánu; riadi a koordinuje činnosť OZ Mikroregión Radošinka; zodpovedá za vypracovanie, implementáciu, riadenie, monitorovanie a hodnotenie integrovanej stratégie rozvoja územia a aj plánu činnosti alebo iných strategických dokumentov a predkladá ich na schválenie Najvyššiemu orgánu; schvaľuje/odporúča, resp. neschvaľuje/neodporúča návrhy ŽoNFP (projekty) na financovanie z PRV v rámci implementácie integrovanej stratégie rozvoja územia; volí a odvoláva manažéra MAS; zabezpečuje realizáciu nezávislého hodnotenia ISRÚ.

V predsedníctve partnerstva je zastúpený tak verejný, ako aj súkromný a občiansky sektor v pomere 5:3:3 (viď obr. 18), teda celkový počet členov v tomto orgáne je 11 a každý z týchto členov je z jednej obce.

Členovia:

- ▲ obec Lukáčovce
- ▲ NOVAFENZ, s. r. o., Malé Zálužie
- ▲ Obec Alekšince
- ▲ Obec Kapince
- ▲ Jednota dôchodcov Hruboňovo
- ▲ Obec Nové Sady
- ▲ Jednota dôchodcov Čakajovce
- ▲ Obec Šurianky
- ▲ OZ klub mladých Šanca, Jelšovce
- ▲ MEB, s. r. o., Zbehy
- ▲ Melovič Stanislav, Čab.

Obr. 18 Percentuálne zastúpenie sektorov v Predsedníctve OZ MR Radošinka

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Štatutárny orgán

Vedie alebo poveruje inú osobu vedením zasadania Výkonného orgánu; riadi činnosť OZ Mikroregión Radošinka, podpisuje zmluvy; zastupuje OZ Mikroregión Radošinka navonok. Počas dlhodobej neprítomnosti predsedu jeho činnosť prevezme zástupca na základe poverenia Výkonného orgánu.

Výberová komisia

Hodnotí a vyberá ŽoNFP (projekty) a predkladá návrh ŽoNFP (projektov), ktoré schvaľuje/odporúča, resp. neschvaľuje/neodporúča na financovanie z PRV Výkonnému orgánu. Je zložená z členov, ktorých schvaľuje alebo odvoláva Výkonný orgán na návrh kancelárie OZ Mikroregión Radošinka, maximálne 50% členov je z verejného sektora.

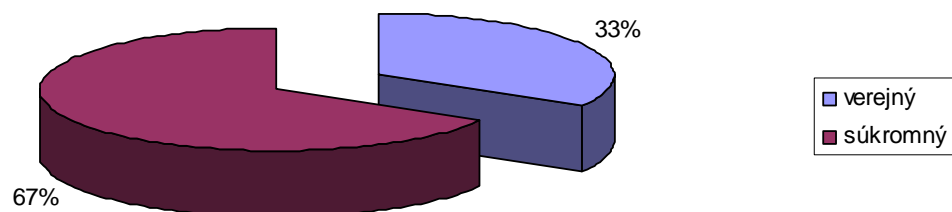
Revízna komisia

Je kontrolný orgán. Tvoria minimálne 3 a maximálne 5 členovia, ktorých volí Najvyšší orgán na obdobie 3 rokov. Opakovaná voľba člena revíznej komisie je možná.

Zastúpenie členov z verejného sektora v Kontrolnom orgáne môže byť maximálne vo výške 50% z celkového počtu členov revíznej komisie. Kontroluje priebežne hospodárenie, nakladanie s majetkom OZ Mikroregión Radošinka, upozorňuje orgány na nedostatky a navrhuje opatrenia na ich odstránenie. Členstvo v kontrolnom orgáne je nezlučiteľné s členstvom v orgánoch združenia, okrem členstva v najvyššom orgáne.

Revízna komisia MR Radošinka pozostáva z troch členov, z ktorých dvaja sú zástupcami občianskeho sektora (OZ Alešince a Poľovnícke združenie Šurianky) a jeden člen z verejného sektora (obec Zbehy). Mikroregión dodržal zásadu menšinového zastúpenia verejného sektora a tento fakt aj vylučuje konflikt záujmov.

Obr. 19 Percentuálne zastúpenie sektorov v Revíznej komisii MR Radošinka

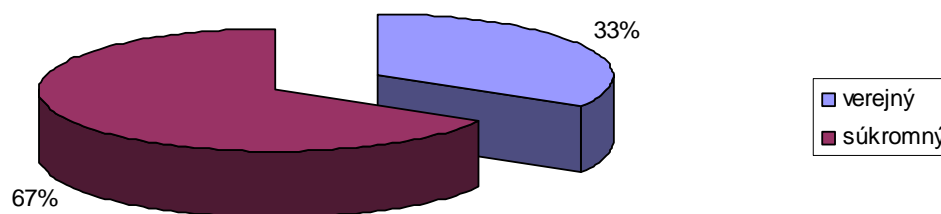
Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

Monitorovací výbor

Má za úlohu monitorovať priebeh implementácie integrovanej stratégie rozvoja územia. Členov Monitorovacieho výboru vyberá, schvaľuje a odvoláva Výkonný orgán na obdobie implementovania integrovanej stratégie rozvoja územia. Hlavnou činnosťou Monitorovacieho výboru je monitorovanie, hodnotenie implementácie a manažmentu integrovanej stratégie rozvoja územia, vrátane navrhovania zmien v súlade s dosahovaním cieľov stratégie. Monitorovací výbor má taktiež 3 členov tak ako revízna komisia, ale odlišuje sa v štruktúre zastúpenia. Pozostáva z dvoch fyzických osôb, jedna

z obce Čab a jedna z obce Zbehy a jedného zástupcu verejného sektora, ktorého reprezentuje obec Nové Sady.

Obr. 20 Percentuálne zastúpenie sektorov v Monitorovacom výbore MR Radošinka

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ISRU MR Radošinka

4. 3. 7 Riadený rozhovor s manažérkou MAS

Ako vznikala stratégia

Pri formovaní verejno-súkromného partnerstva Mikroregiónu Radošinka bol hlavný iniciátor verejný sektor a z neho najmä obec Nové Sady, kde sa konali všetky stretnutia. Z tabuľky 18 je zrejmé, že sa do implementácie Leader v tomto regióne zapájajú najmä obce, čo mi bolo aj potvrdené pani manažérkou. Obce sa zameriavajú na rekonštrukciu sociálnej a technicky infraštruktúry, najmä obecných úradov a revitalizácie zelene.

Tab. 14 Prehľad stretnutí k založeniu MAS

P.Č.	DÁTUM	MIESTO KONANIA	FORMA STRETNUTIA	POČET ÚČASTNÍKOV			
				V	S	O	SPOLU
1.	18.4.2007	Nové Sady	Stretnutie zástupcov samospráv	10	0	0	10
			Mikroregión Radošinka				
2.	18.5.2007	Nové Sady	Valné zhromaždenie OZ Mikroregión RADOŠINKA	10	2	1	13
3.	18.7.2007	Nové Sady	Zasadnutie členov OZ Mikroregión RADOŠINKA	10	0	2	12
4.	20.9.2007	Nové Sady	Zasadnutie členov OZ Mikroregión RADOŠINKA	5	0	2	7
5.	31.10.2007	Nové Sady	Zasadnutie členov OZ Mikroregión RADOŠINKA	11	0	2	13
6.	29.1.2008	Nové Sady	Zasadnutie členov OZ Mikroregión RADOŠINKA	11	0	2	13
7.	12.2.2008	Nové Sady	Valné zhromaždenie OZ Mikroregión RADOŠINKA	10	0	0	10
8.	28.3.2008	Nové Sady	Valné zhromaždenie OZ Mikroregión RADOŠINKA	9	0	1	10
9.	27.5.2008	Nové Sady	Zasadnutie členov OZ Mikroregión RADOŠINKA	8	1	2	11

Zdroj: ISRU MR Radošinka, 2010

Tvorba SWOT analýzy bola tvorená pomocou dotazníkového prieskumu v jednotlivých obciach, ktoré boli vyhodnocované na verejných stretnutiach, na ktorých je už možné vidieť aj zapájanie občanov, súkromného sektora a najmä občianskych združení regiónu.

Tab. 15 Prehľad stretnutí k tvorbe SWOT analýzy

P.Č.	DÁTUM	MIESTO KONANIA	FORMA STRETNUTIA	POČET ÚČASTNÍKOV			
				V	S	O	SPOLU
1.	12.11.2007, 16:00	Lukáčovce	Verejné obecné stretnutie	2	6	10	18
2.	12.11.2007, 18:30	Alekšince	Verejné obecné stretnutie	3	3	15	21
3.	13.11.2007, 16:00	Kapince	Verejné obecné stretnutie	2	1	10	13
4.	13.11.2007, 18:30	Malé Zálužie	Verejné obecné stretnutie	2	0	18	20
5.	14.11.2007, 16:00	Šurianky	Verejné obecné stretnutie	9	0	13	22
6.	14.11.2007, 18:30	Nové Sady	Verejné obecné stretnutie	1	8	14	23
7.	16.11.2007, 16:30	Čab	Verejné obecné stretnutie	3	2	8	13
8.	19.11.2007, 16:00	Hruboňovo	Verejné obecné stretnutie	2	0	11	13
9.	20.11.2007, 17:00	Lužianky	Verejné obecné stretnutie	6	2	30	38
10.	21.11.2007, 18:00	Zbehy	Verejné obecné stretnutie	5	1	16	22
11.	23.11.2007, 17:00	Čakajovce	Verejné obecné stretnutie	8	1	8	17

12.	14.4.2008, 18:00	Jelšovce	Verejné obecné stretnutie	4	2	4	12
-----	---------------------	----------	------------------------------	---	---	---	----

Zdroj: ISRU MR Radošinka, 2010

Po vypracovaní auditu zdrojov a SWOT analýzy sa v Mikroregióne Radošinka tvorila problémová analýza a stratégia územia. Ako už bolo uvádzané v predošlých kapitolách, na identifikáciu problémov bolo vyhradené iba jedno stretnutie, na ktorom sa súkromný sektor zúčastnil len v malej miere. Na zostavení strategického rámca a akčného plánu sa taktiež súkromný sektor zapájal ako menšina a tejto problematike sa venovali na dvoch stretnutiach. Podobný priebeh malo aj zostavovanie finančného a hodnotiaceho rámca implementácie Leader. Aj keď z týchto tabuliek jasne vyplýva, že sa súkromný sektor veľmi nezapája, riadený rozhovor naznačuje, že sa zapájajú najmä obyvatelia menších obcí, ktorých Leader je jedinou šancou na financovanie rekonštrukcie dedín.

Tab. 16 Prehľad stretnutí pri vytváraní problémovej analýzy a stratégie

P.Č.	DÁTUM	MIESTO KONANIA	FORMA STRETNUTIA	POČET ÚČASTNÍKOV			
				V	S	O	SPOLU
1.	28.11.2008	Šurianky	Zostavenie problémovej analýzy a výber rozvojových priorít	15	5	13	33
			Verejné stretnutie				
2.	9.7.2008	Zbehy	Zostavenie strategického rámca a akčného plánu	12	8	23	43
3.	21.7.2008	Nové Sady	Zostavenie strategického rámca a akčného plánu	10	5	21	36
4.	4.8.2008	Malé Zálužie	Zostavenie finančného rámca	11	3	14	28

5.	25.8.2008	Čab	Zostavenie finančného rámca	9	3	10	22
6.	23.9.2008,	Alekšince	Zostavenie monitorovacieho a hodnotiaceho rámca	15	3	10	28
7.	14.10. 2008,	Jelšovce	Zostavenie hodnotiaceho, monitorovacieho a implementačného rámca	14	3	10	27
8.	14.10. 2008,	Jelšovce	Zasadnutie Valného zhromaždenia OZ MR RADOŠINKA	11	0	0	11
9.	30.10.2008	Šurianky	Prezentácia a schválenie Integrovaná stratégia rozvoja územia OZ MR RADOŠINKA	17	2	15	34
10.	12.11.2008	Nové Sady	Valné zhromaždenie OZ MR RADOŠINKA	10	0	2	12
11.	8.12.2008	Nové Sady	Pracovné stretnutie starostov	9	0	1	10

Zdroj: ISRU MR Radošinka, 2010

Ako funguje MAS

Miestna akčná skupina sa stretáva približne dvakrát do mesiaca. Jej najaktívnejšími článkami sú starostovia obcí, pretože MR Radošinka sa zameriava hlavne na rekonštrukcie obecných úradov a verejných priestranstiev. Z toho vyplýva, že je opäť najaktívnejší verejný sektor. Súkromný sektor sa začína pomaličky zapájať tiež, ale v aktuálnom období sú ich projekty zatiaľ len vo fáze prípravného procesu. Momentálne pripravuje projekt rozhladne, ale stále hľadá finančné zdroje a zisťuje, či je možné financovanie cez os Leader. V aktuálne sú už financie priradené k jednotlivým opatreniam, ale po jednom roku pôsobenia MAS je možný transfer finančných prostriedkov medzi opatreniami, čo by mohlo znamenať nájdenie peňažných zdrojov aj na spomínanú rozhladňu.

Ako funguje implementácia

Od 15. decembra 2009 do 15. februára 2010 prebiehala výzva na projekty v rámci všetkých štyroch opatrení. Do tejto výzvy sa zatiaľ pod opatrením 3.4.1. Základné služby pre hospodárstvo a obyvateľov zapojili dve obce a to: obec Kapince s projektom na rekonštrukciu obecného úradu a obec Malé Zálužie taktiež s projektom rekonštrukcie obecného úradu. Obec Čáb sa zapojila s projektom, ktorého zastrešuje opatrenie 3.4.2. Obnova a rozvoj obcí, kde sa zameriava na revitalizáciu verejných priestranstiev.

Najnovšie boli vyhlásené dve výzvy a to:

- ▲ Výzva o poskytnutie dotácie z NSK pre opatrenia: Základné služby pre hospodárstvo a obyvateľov vidieka a Obnova a rozvoj obcí z 01. marca 2010;
- ▲ Výzva na dotáciu zo zdrojov Európskeho poľnohospodárskeho fondu rozvoja vidieka taktiež pre opatrenia: Základné služby pre hospodárstvo a obyvateľov vidieka a Obnova a rozvoj obcí z 12. marca 2010.

V roku 2009 MR Radošinka realizovala tri projekty, ktoré boli financované s pomocou Nitrianskeho samosprávneho kraja. Celková výška dotácie bola 8 298,48 EUR. Dva projekty boli realizované v obci Alekšince aj z opatrenia 3.4.1, aj z opatrenia 3.4.2. Celková hodnota dotácie na obidva projekty bola: 4 138,87 EUR. Tretí projekt bol realizovaný v obci Malé Zálužie na opatrenie 3.4.1., u ktorého výška poskytnutej dotácie dosiahla sumu: 4 159,61 EUR.

Publicita je zabezpečená cez webovú stránku MR Radošinka (www.radosinka.sk), lokálne časopisy, infotabule obecných úradov a webové stránky jednotlivých obcí.

Spolupráca

Spolupráca MR Radošinka je zatiaľ len v plánovacom procese, pretože je by rada kooperovala s Polimským regiónom v Srbsku. Malo by hlavne jednať o spoznávanie tohto regiónu, jeho kultúru a zvyky. Keďže Polimské združenie nemá štatút MAS, momentálne sa rieši financovanie týchto výmenných pobytov.

Personálne zloženie kancelárie

Personálne zloženie do februára 2010 pozostávalo len z manažérky MAS, ktorá zastávala aj funkciu administratívnej pracovníčky aj ekonómky. Z rozhovoru vyplynulo, že nebolo dostatočné, pretože hlavne december 2009 bol hektickým obdobím pre MR Radošinka, pretože sa dorábali projekty z výzvy a prostriedkov, ktoré boli dotované Nitrianskym samosprávnym krajom. Tieto prostriedky boli hlavne využité na zariadenie kancelárskych priestorov. Február 2010 priniesol zmenu do kolektívu kancelárie v podobe administratívnej pracovníčky a momentálne sa uvažuje obsadenie aj pozície ekonómky. Zatiaľ nie je isté, či táto pozícia bude permanentná (na stály úväzok), alebo bude obsadená iba externým pracovníkom na dohodu.

5 Návrhy na využitie výsledkov

Zo skúseností viacerých ľudí, ktorí pracujú v oblasti regionálneho rozvoja a vytváraní rozvojových stratégií vyplynulo, že stratégie sú vytvárané „šablonovito“. V praxi to znamená, že vytvorí jedna stratégia a ostatné sú jej veľmi podobné. Stáva sa, že analýzy a stratégie nevychádzajú z konkrétnych potrieb konkrétneho územia. Táto diplomová práca bola vytvorená hlavne preto, aby sme zistili, či Integrovaná stratégia rozvoja územia bola vytváraná na základe dodržiavania princípov prístupu LEADER alebo je to stratégia, ktorá neodráža reálne potreby územia.

Analýza v mojej práci naznačuje, že SWOT analýza bola vytvorená veľmi precízne, na základe auditu vlastných zdrojov, na základe dotazníkov, ktoré boli distribuované v obciach a ktorých výsledky boli nakoniec aj prezentované a pripomienkované na verejnom zasadnutí v Nových Sadoch. Problémovou analýzou, pri ktorej použili techniku pair-wise matice, dospeli k identifikácii problémov a následne aj k stanoveniu stratégie a hlavne špecifických cieľov. Aj keď vízia územia hovorí o tom, že by MR Radošinka chcela vytvoriť atraktívne prostredie pre život obyvateľov a hospodársky prospešné, pri stanovení kľúčových problémov nevenovali výraznejšiu pozornosť oblasti hospodárstva. Je možné, že je to spôsobené nízkou účasťou súkromného sektora na stretnutiach MAS.

Z výsledkov analýzy stanovenia strategického rámca vyplynulo, že priorita 2, týkajúca sa životného prostredia, svojím špecifickým cieľom nenadväzuje na identifikované problémy. SWOT analýza uvádza ako svoje slabé miesto v oblasti životného prostredia tvorbu čiernych skládok a nízku uvedomelosť obyvateľov k životnému prostrediu, v podstate identifikovali hlavné problémy v oblasti životného prostredia, ale tieto sa ďalej nepreklopili do stratégie. Špecifický cieľ bol stanovený ako: Lepšie využívanie alternatívnych zdrojov energie. Tento by síce mohol nadväzovať na problém s nevyužívaním prírodného potenciálu v plnej miere, ale v aktuálnom programovacom období je stanovený cieľ dosť nereálny. Ak už riešiť znečisťovanie životného prostredia, tak hlavne odstraňovaním týchto čiernych skládok, zlepšením separovaného zberu odpadov a snažením sa o zvýšenie povedomia miestnych obyvateľov o tento problém.

V práci som sa snažila o naznačenie súvislosti medzi špecifickými cieľmi a víziou. Pri jej analýze som zistila, že časť vízie, ktorá hovorí o tom, že by chceli

vytvoriť podmienky pre „pokojné a kvalitné bývanie“ , ktoré napĺňa stratégiu rekonštrukciou budov, chodníkov, ciest a verejnej zelene.

MR Radošinka alokuje až 94 % získaných finančných prostriedkov do obnovy miestnej infraštruktúry a do občianskej vybavenosti obcí, združených v tomto mikroregióne. Využitie týchto finančných zdrojov napomáha naplniť strategický cieľ a prispieva k naplneniu vízie, ale nezodpovedá základným princípom prístupu LEADER, a teda, že ide o verejno-súkromné partnerstvo a rozvoj všetkých zainteresovaných aktérov, nielen samospráv.

Odporúčania:

- Pri tvorbe stratégie sa mikroregión Radošinka výrazne snažil o komunitný prístup zdola nahor pri identifikácii silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození, pri identifikácii kľúčových problémov a následne zostavenia strategického a implementačného rámca. Tento prístup umožňuje úspešnú realizáciu integrovanej stratégie.
- Stratégia zostavená na obdobie do roku 2015 prispieva len čiastočne k naplneniu stanovenej vízie, pretože nevenuje dostatočnú pozornosť ani zdroje dosiahnutiu „hospodársky prosperujúcemu územiu“. Naopak však svojimi zdrojmi výrazne prispieje k naplneniu časti *„Mikroregión RADOŠINKA bude pre miestnych obyvateľov a návštevníkov atraktívnym ... územím s kompletne dobudovanou technickou a sociálnou infraštruktúrou, vytvorenými vhodnými podmienkami pre pokojné a kvalitné bývanie a dostatočnými možnosťami pre spoločenské, kultúrne a športové aktivity, ...“*
- Z analýzy identifikácie problémov vyplynula absencia problémov v oblasti hospodárstva a ekonomického rozvoja, kde dôvodom môže byť slabá účasť súkromného sektora na stretnutiach, preto by bolo vhodné rozvíjať silnejšiu spoluprácu so súkromným sektorom, ktorý môže výrazne prispieť k ekonomickému rozvoju mikroregiónu,
- Priorita zameraná na životné prostredie sa orientuje len na podporu v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energie (a teda k lepšiemu využívaniu potenciálu územia), ale nevenuje dostatočnú pozornosť odstraňovaniu identifikovaných problémov, a to: Znečisťovanie životného prostredia a Nízka uvedomelosť obyvateľov k životnému

prostrediu. Aj keď druhý identifikovaný problém by mohol byť riešený prostredníctvom Špecifického cieľa 3.2 Zvýšiť informovanosť miestnych obyvateľov a ich zapájanie do vecí verejných, druhá stanovená priorita sa nedostatočne venuje odstraňovaniu následkov znečistenia.

- Čo sa týka implementačného rámca, odporúčala by som dať viac priestoru aj ostatným aktérom, keďže až 94,6% prostriedkov akumulovaných v stratégii je určených pre samosprávu.
- Viacdrojové financovanie umožňuje bezpečnejšiu implementáciu integrovanej stratégie. MR Radošinka využíva rôzne zdroje financovania (EAFRD, verejné financie štátneho rozpočtu SR, financie žiadateľa, príspevok VÚC). Odporúčaním by bolo rozširovať tieto zdroje.
- Štruktúra orgánov MR Radošinka napĺňa kritéria prístupu Leader a tým umožňuje zapojenie rôznych aktérov rozvoja. Odporúčaním by bolo posilňovanie takejto spolupráce.

6 Záver

LEADER je nový prístup, ktorý predstavuje úspešný spôsob manažovania integrovaného rozvoja vidieka, kde najvýznamnejšiu úlohu v rozvoji zastávajú miestni aktéri. A ktorého hlavnou črtou je metóda riadenia zdola nahor. V krajinách Európskej únie má dlhoročnú úspešnú tradíciu. Od roku 2007 sa tento prístup začína implementovať aj v SR prostredníctvom Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013.

Vo svojej diplomovej práci som sa zamerala na hodnotenie Integrovanej stratégie rozvoja vidieka MR Radošinka a hodnotenie tohto partnerstva, ktoré vzniklo k implementácii osi LEADER v Nitrianskom kraji.

Analytická časť práce pozostávala z auditu zdrojov a z hodnotenia SWOT analýzy. V hodnotení SWOT analýzy som sa zamerala na jej nadväznosť na audit zdrojov a na hodnotenia súvislosti medzi príležitosťami územia a silnými stránkami a ohrozeniami a slabými stránkami. Táto analýza bola vytvorená precízne a súvislosti v nej sa hľadali veľmi ľahko.

V strategickej časti som sa zamerala na hodnotenie problémovej analýzy a na hodnotenie vízie a stratégie územia. V tejto časti analýzy vyplynuli nedostatky v stanovení kľúčových problémov, ktoré následne ovplyvnili aj tvorbu stratégie a špecifických cieľov. Stanovenie znečisťovania životného prostredia ako jedného z kľúčových problémov regiónu sa v konečnom dôsledku nepreklopilo správne do strategického rámca. Toto tvrdenie bolo potvrdené aj v riadenom rozhovore s manažérkou. Verím, že zostavovatelia Integrovanej stratégie rozvoja územia MR Radošinka urobili maximum preto, aby tento dokument nadobudol svoju hmotnú hodnotu aj v reálnom živote a aby bol zostavený tak, aby riešil problémy daného regiónu a ľudí, v ktorí v ňom žijú.

Implementačná časť riešila financovanie a monitoring realizácie projektov MR Radošinky. Z tejto vyplýva, že prioritným cieľom, na ktorý putuje až 96,4 % všetkých finančných prostriedkov je rozvoj miestnej infraštruktúry a vybudovanie zariadení pre voľnočasové aktivity obyvateľstva. Tento fakt je zřejmý nie len z Integrovanej stratégie rozvoja územia, ale bol potvrdený aj manažérkou MAS. Ukazovatele monitoringu sú nastavené tak, aby spĺňali podmienky, ktoré stanovuje Usmernenie pre administráciu osi

LEADER. Mikroregión si však nestanovil svoj vlastný hodnotiaci a monitorovací rámec.

Posledné časti mojej práce hodnotili partnerstvo, jeho štruktúru z hľadiska sektorov, aj z hľadiska geografického. MR Radošinka splnila pri všetkých svojich orgánoch kritérium 50%nosti, čo znamená, že verejný sektor tvorí menej ako 50% členstva v orgánoch MAS. Partnerstvo sa snažilo zapájať všetkých aktérov do tvorby stratégie, čo je zrejmé z prehľadu verejných stretnutí, pri ktorých sa vytvárala SWOT analýza, problémová analýza, implementačný rámec a hodnotenie.

Na moje veľké prekvapenie v pozitívnom slova zmysle bolo, že aj občania sa začínajú zapájať do rozvoja svojho územia. Je pravdou, že táto iniciatíva skôr vzniká v menších obciach, kde sú zdroje financovania značne obmedzené a LEADER je ich šancou, ako zmeniť svoje okolie a spríjemniť si ho podľa vlastných predstáv.

Implementácia osi LEADER v Nitrianskom kraji je na dobrej ceste k úspechu tohto programu aj z dôvodu angažovanosti Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorý pracuje s LEADER-om už od roku 2004 a snažil sa a stále sa snaží vyvírať vhodné podmienky pre jeho realizáciu.

Zoznam použitej literatúry

1. BOKOROVÁ, Monika. a KOBIDOVÁ, Tatiana. 2004. *Rozvoj vidieka v Európskej únii*. Ústav vedecko-technických informácií pre pôdohospodárstvo Nitra, Informačné stredisko pre EU. 19 strán.
2. European Commission, *EU Rural Development Policy 2007 – 2013*
3. FÁZIKOVÁ, Mária. 2008. *Rozvoj vidieka*: skriptum v elektronickej forme. Dostupné na: <http://www.fesrr.uniag.sk/node/510>
4. FÁZIKOVÁ, Mária. a kolektív. 2005. *Rozvoj vidieka v kontexte integrácie Slovenskej republiky do Európskej únie: záverečná správa*. Nitra: SPU, 2005. 130 strán.
5. FERIANCOVÁ, Ľubica. 2005. *Obnova zelene vidieckeho sídla*. Nitra: SPU, 2005. 102 strán. ISBN 80 8069 512 1.
6. GABAŠOVÁ, Ružena. 2001. *Súčasný problémy rozvoja vidieckeho priestoru*. Zborník referátov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou, SPU v Nitre, 146 s. ISBN 80 806 9017 0
7. GECÍKOVÁ, Ivana. 2005. *Štrukturálne zmeny v odvetvovej zamestnanosti vo vidieckych oblastiach*. In *Aktuálne problémy rozvoja vidieka v SR: Zborník referátov a vidieckych príspevkov*. Nitra: Agentúra SAPV, 2005, s. 241 – 245
8. GRÉMIUM EURÓPSKYCH OBČANOV. 2007. *Európsky vidiek: definície, otázky a legislatíva*. Brusel: Grémium európskych občanov. 2007. 37 strán. ISBN 978 2930 275 19 2.
9. GUYOMARD, Hervé. 2008. Rural areas: Current situation and future challenges In *Europe's rural areas in action – facing the challenges of tomorrow: conference in Cyprus*. 2008. [online]. [cit.2010-01-05, 18:20]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/agriculture/events/cyprus2008/guyomard_en.pdf
10. HRON, Jan. 2006. *Venkov je náš svet*. In *Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie ČZU v Prahe*, 2006. 585 strán. ISBN 80 213 1539 3.

11. IVANIČKOVÁ, Alžbeta. 2005. *Tvorba programov a projektov*: prezentácia powerpoint. 2005. Bratislava. [online]. [cit.2010-01-30, 17:05]. Dostupné na internete:
http://www3.ekf.tuke.sk/re/Riadenie%20projektoveho%20cyklu/MPC_Ivanci_kova.ppt
12. JANDOUREK, Jan. 2001. *Sociologický slovník*. Praha: Portál. 286 strán. ISBN 978 80 7367 259 0.
13. JARÁBKOVÁ, Jana. 2007. *Vybrané kapitoly z cestovného ruchu*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita. 2007. 131 strán. ISBN 978-80-8069-950-5.
14. JARÁBKOVÁ, Jana. 2005. *Problémy a možnosti využitia rozvojového potenciálu vidieckych obcí*: výskumná správa. Nitra: Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre. 2005. 61 strán.
15. KODADA, Marek. 2009. *Stav implementácie PRV SR 2007-2013*. In Medzinárodná konferencia „Národná sieť rozvoja vidieka – spájanie aktivít pre hospodársky a sociálny rozvoj“.
16. KOZELOVÁ, Dagmar. 2005. *Nezamestnanosť obyvateľstva vidieckych regiónov Slovenska*. In Aktuálne problémy rozvoja vidieka v SR. Zborník č. 48. Nitra: Agentúra Slovenskej akadémie poľnohospodárskych vied. 2005. ISBN 80 89162 17 7.
17. KUČERA, Zdeněk. – KULDOVÁ, Silvie. 2006. *Venkov je náš svet*. In Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie. ČZU v Prahe, 585 s. ISBN 80 213 1539 3
18. LAPKA, Miroslav. – GOTTLIEB, Miroslav. 2000. *Rolník a krajina (Kapitola ze života soukromých rolníku)*. Praha: SLON – Sociologické nakladatelství. 2000. 166 strán. ISBN 80 85850 83 4.
19. MARONKOVÁ, Barbora. 2005. *Štruktúra obyvateľstva*. [online]. 2005. [cit.2010-04-13, 14:32]. Dostupné na internete:
www.regionalnageografia.sk/prilohy/.../strukturaobyvatestva1.doc

20. MAŘIKOVÁ, Pavlína. 2006. *Venkov je náš svět*. In Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie ČZU v Prahe. 2006. 585 strán. ISBN 80 213 1539 3.
21. MORAVČÍKOVÁ, Danka. – KUČÍRKOVÁ, Drahomíra. 2004. *Rurálna sociológia*. Nitra: SPU. 2004. ISBN 978 80 8069 982 6.
22. *Národný strategický plán rozvoja vidieka SR 2007 – 2013*. Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej Republiky [online]. December 2006.[cit.2008-04-13,15:24]. Dostupný na internete: http://archiv.mpsr.sk/slovak/dok/nsprv_dec06.pdf
23. *Národný strategický referenčný rámec* [online]. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja. Jún 2007. [cit. 2008-04-12, 16:07]. Dostupný na internete: <http://www.nsrr.sk/dokumenty/zakladne-dokumenty/>
24. NECKAŘOVÁ, Eva. 2005. *Udrzatelnost v programu LEADER+ a LEADER v ČR- porovnáni s Místnou Agendou 21: diplomová práca*. Praha, 2005. 83 strán.
25. *Operačný manuál pre miestne akčné skupiny*, LRDP KANTOR Ltd. v spolupráci s EuroConsulting s.r.o., marec 2007
26. PAPCUNOVÁ, Viera. – GECÍKOVÁ, Ivana. 2007. *Návody na cvičenia z regionálnej ekonomiky*. Nitra: SPU. 2007. 49 strán. ISBN 978 80 8069 848
27. PIETRIKOVÁ, Miriam. – MATEJKOVÁ, Eva. 1999. *Jedinečnosť vidieckeho prostredia*. Turistická revue, 2/1999. s. 15
28. *Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013* [online]. Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej Republiky. December 2007. [cit.2008-03-20, 16:21]. Dostupný na internete: <http://www.land.gov.sk/index.php?start&navID=1&id=506>
29. Regionálna rozvojová agentúra Liptov: *Metodika pre prípravu stratégií LEADER a tvorbu miestnych akčných skupín v Žilinskom kraji* [online].[cit. 2007-09-27, 16:40]. Dostupné na internete: <http://leaderzsk.googlepages.com/>
30. ROSS, Bruce. *Prístup Leader – základný sprievodca*, vydaný Európskou komisiou [online].[cit.2008-01-18,18:49]. Dostupný na internete:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/pdf/library/methodology/leader_approach_sk.pdf

31. RUMANOVSKÁ, Ľubica. 2006. Regióny – vidiek - životné prostredie 2006 – II. časť. Nitra: SPU, 2006, 350 s. ISBN 80 806 9728 0
32. SLÁVIKOVÁ, Marcela. *Analýza prínosov a prípadných negatívnych dopadov spojených so zaradením do siete Leadrovských území* [online]. [cit.2008-01-18, 19:54]. Dostupné na internete: <http://leaderzsk.googlepages.com/metodikaLEADER.doc>
33. STRNAL, Michal. 2009. *Vybrané MAS v Nitrianskom kraji*. In Medzinárodná konferencia „Národná sieť rozvoja vidieka – spájanie aktivít pre hospodársky a sociálny rozvoj.“
34. ŠARAFIN, Michal. 1998. *Obnova vidieka*. In Životné prostredie, roč. 1998, č. 3. ISSN 00444863
35. ŠIMČÁK, Pavel. 2001. *Prispôsobovanie vidieckych štruktúr požiadavkám Európskej únie*, In Agrárni perspektivy X – Zdroje trvale udržiteľného ekonomického rústu ve třetím miléniu: Globalizace a regionalizace: medzinárodná vedecká konferencia. [online]. [cit. 2009-12-28, 19:05]. Dostupné na internete: www.slpk.sk/dizertacie/agramni_perspektivy/simcak.pdf
36. Štatút Agentúry pre rozvoj vidieka č. 2111/2009-250 s účinnosťou od 15. júna 2009 [online]. [cit. 2010-02-11, 17:00]. Dostupný na internete: <http://www.arvi.sk/index.php?choice=1>
37. Štatút Pôdohospodárskej platobnej agentúry č. 2293/2008-100 s účinnosťou od 01. decembra 2008[online]. [cit. 2010-02-11, 13:00]. Dostupný na internete: <http://www.apa.sk/index.php?navID=16>
38. The Legacy of LEADER+ at Local Level: *Building the Future of Rural Areas*, Cap Corse, France, 24-26 April 2007, Seminar Documents [online].[cit. 2008-02-25,11:28]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/events/index_en.htm
39. TVRDOŇOVÁ, Jela. *Občianska participácia a rozvoj regiónov v kontexte členstva v Európskej Únii*, Forum Európa, 30.4.2004, Trenčín.

40. Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky: Oznámenie riadiaceho orgánu k výsledkom z hodnotenia Integrovaných stratégií rozvoja územia a výberu miestnych akčných skupín z 03. 06. 2009 [online]. [cit. 2010-02-20, 14:05]. Dostupné na internete: www.land.gov.sk/download.php?fID=2145
41. Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, 2002. [online]. [cit. 2010-03-25, 17:30]. Dostupné na internete:
http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:iRQhVW65emYJ:www.celodina.org/files/sk/1027.pdf+manu%C3%A1+tvorby+PHSR&hl=sk&gl=sk&pid=bl&srcid=ADGEESjwz_dX487RR82waQWrEf-SRE_WYhCZ11BDPAUg431lzUWX9hDMXOrJe3J3S19dSwGZiT3fXbZfeNm_KmKNYAhaKK6qif-0WGGGeraNZajB3-XyExHKooT_UY1LR3I83Mf_Gh-F&sig=AHIEtbTGpjQsUMhZF4aLyhRzfEhuXVB7Eg
42. Príručka k spoločnému rámcu pre monitorovanie a hodnotenie. Usmernenie, September 2006. [online] . [cit. 2010-03-25, 18:20] . Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/eval/guidance/document_sk.pdf
43. Prístup LEADER, základný sprievodca vydaný Európskou Komisiou. [online]. [cit. 2010-03-26, 16:08]. Dostupné na internete: <http://sites.google.com/site/leaderzsk/%C4%8Dojeleader>
44. Integrovaná stratégia rozvoja územia MR Radošinka. [online]. [cit. 2010-02-19, 13:00]. Dostupné na internete: <http://www.radosinka.sk/dokumenty.html>
45. <http://www.land.gov.sk/sk/?navID=1&navID2=1&sID=43&id=1544>
46. <http://www.apa.sk/index.php?navID=108>. [cit. 2010-02-11, 13:00]
47. <http://www.nsrv.sk/index.php>. [cit. 2010-02-11, 15:30]
48. <http://www.arvi.sk/>. [cit. 2010-02-11, 17:00]
49. <http://www.euractiv.sk/regionalny-rozvoj/clanok/prv-2007-13-leader---integrovane-strategie-rozvoja-a-chod-mas-2008prv04>. [cit. 2010-02-20, 13:56].
50. <http://www.nsrv.sk/?pl=17>. [cit. 2010-01-31, 18:03]
51. www.radosinka.sk [cit. 2010-02-14, 17:10]

52. <http://www.eseta.cz/www/soubory/mapy/original/1621.png> [cit.2009-12-30,13:00]

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**IMPLEMENTÁCIA PRÍSTUPU LEADER VO VYBRANOM
REGIÓNE**

Prílohy

Príloha 1: SWOT analýzy MR Radošinka

Príloha 2: Otázky k riadenému rozhovoru

Príloha 1: SWOT analýza MR Radošinka

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p style="text-align: center;">ŽIVOTNÉ PROSTREDIE</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ priaznivé klimatické podmienky pre rastlinnú a živočíšnu výrobu ➤ priaznivé pôdne podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu ➤ vhodný prírodný potenciál pre diverzifikáciu poľnohospodárskej výroby ➤ vysoká kvalita ornej pôdy ➤ čisté a zdravé prírodné prostredie ➤ bohatá fauna a flóra ➤ dobrá kvalita ŽP ➤ existencia chránených prírodných území (chránený areál Šuriansky park) a biotopov európskeho a národného významu (Nové Sady, Zbehy) <p style="text-align: center;">SPOLOČNOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ fundovaní odborníci v oblasti poľnohospodárstva ➤ vysoká koncentrácia odborníkov v oblasti priemyslu –stavebníctvo, strojárstvo, drevovýroba, výroba plastov ➤ ochota a fundovanosť miestnych obyvateľov ➤ existencia hustej siete aktívnych spoločenských, kultúrnych a športových organizácií ➤ organizovanie tradičných kultúrnych, spoločenských, folklórnych a športových podujatí ➤ významní rodáci a národní dejatelia ➤ záujem občanov o folklór a tradičnú kultúru ➤ dobrá komunikácia Ocú – občan ➤ mikroregión je progresívny typ sídla ➤ vysoké zastúpenie produktívnej zložky obyvateľstva 	<p style="text-align: center;">ŽIVOTNÉ PROSTREDIE</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ existencia čiernych skládok ➤ slabé využívanie existujúceho prírodného potenciálu <p style="text-align: center;">SPOLOČNOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ apatia obyvateľstva a slabý záujem o veci verejné na miestnej úrovni ➤ nízka uvedomelosť miestnych obyvateľov k ŽP ➤ slabá propagácia kultúrneho, prírodného a historického potenciálu regiónu <p style="text-align: center;">MATERIÁLNE STATKY</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ nevysporiadané majetkovo – právne vzťahy ➤ nedostatok stavebných pozemkov ➤ absencia, resp. nedobudovanie prvkov technickej infraštruktúry v niektorých obciach regiónu ➤ absencia infraštruktúry voľnočasových aktivít ➤ absencia kanalizačnej siete v obciach MR ➤ nevyhovujúci stav cestnej siete v obciach a preťaženosť miestnych a regionálnych komunikácií ➤ absencia chodníkov v obciach ➤ absencia zariadenia sociálnej starostlivosti v mikroregióne ➤ existujúci kultúrny a historický fond v zlom chátrajúcom stave ➤ absencia klubov mládeže v niektorých obciach MR ➤ absencia voľného domového

<ul style="list-style-type: none"> ➤ kladné hodnoty migračného salda – imigrácia obyvateľov do mikroregiónu ➤ pozitívne hodnoty celkového prírastku – pozitívny demografický vývojový trend 	<p>fondu na obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ absencia dostatočného množstva kvalitných ubytovacích a stravovacích kapacít v regióne ➤ slabá frekvencia víkendových dopravných spojov v malých obciach regiónu ➤ chýba existencia vlakového spojenia Zbehy – Radošina
<p>MATERIÁLNE STATKY</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ existencia historických cirkevných objektov ➤ existencia objektov historického významu - kaštieľov ➤ funkčné a kvalitné predškolské a školské zariadenia ➤ existencia separovaného zberu odpadu ➤ dobrá vybavenosť prvkami technickej infraštruktúry ➤ vybudovaný bytový fond pre miestnych obyvateľov ➤ existencia ÚPD v niektorých obciach regiónu ➤ existencia Programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja, resp. plánov rozvoja obcí ➤ dobrá dostupnosť informačných technológií – internet 	<p>EKONOMIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ absencia doplnkových služieb cestovného ruchu ➤ slabá maloobchodná sieť v malých obciach MR ➤ absencia živnostenských služieb v niektorých obciach
<p>EKONOMIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ výhodná geografická poloha vzhľadom na okresné póly rastu – Nitra, Piešťany a Hlohovec ➤ existencia lokálnych centier miestneho významu – Alekšince, Zbehy, Nové Sady ➤ existencia životaschopných a kvalitných PD s dlhoročnou tradíciou – PD Devio Nové Sady, Poľnofarma RADAR Zbehy, PD Čakajovce a Drážovce ➤ silné zastúpenie podnikateľských subjektov v oblasti priemyslu – stavebníctvo, strojárstvo, drevovýroba, výroba plastov, výroba a spracovanie potravín 	

<ul style="list-style-type: none">➤ diverzifikovaná ekonomická základňa mikroregiónu<ul style="list-style-type: none">➤ ekonomická stabilita firiem podnikajúcich v obciach➤ dobré podmienky na podnikanie➤ dobrý vzťah samospráva – podnikateľ➤ dostatok sofistikovaných pracovných príležitostí v obciach mikroregiónu➤ nízka miera nezamestnanosti v mikroregióne	
--	--

PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<p data-bbox="395 416 692 450">ŽIVOTNÉ PROSTREDIE</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="357 483 852 622">➤ zlepšenie systému separovaného zberu – vybudovanie zhromažďoviska biologického odpadu a zberného dvora <li data-bbox="357 629 852 696">➤ rozvoj ekologického poľnohospodárstva <li data-bbox="357 703 852 770">➤ využívanie alternatívnych zdrojov energie smerom k ochrane ŽP <p data-bbox="395 804 576 837">SPOLOČNOSŤ</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="357 871 852 972">✓ nadviazanie spolupráce s partnerským regiónom v Srbsku – Polimsky región <li data-bbox="357 978 852 1122">➤ posilnenie obytnej funkcie obcí podporovaním IBV a výstavby nájomných bytov pre sociálne skupiny obyvateľstva <li data-bbox="357 1128 852 1229">➤ vybudovanie spoločného sociálneho zariadenia pre obyvateľov regiónu <li data-bbox="357 1236 852 1413">➤ pozdvihnutie kultúrno-spoločenského a športového života realizáciou spoločných mikroregionálnych aktivít <li data-bbox="357 1420 852 1487">➤ podpora participácie obyvateľov na veciach verejných <li data-bbox="357 1494 852 1561">➤ rozvoj spolupráce s partnerskými obcami doma aj v zahraničí <li data-bbox="357 1568 852 1635">➤ lepšia koordinácia spoločných mikroregionálnych aktivít <li data-bbox="357 1641 852 1709">➤ tvorba nových medzisektorových partnerstiev <p data-bbox="308 1827 584 1861">MATERIÁLNE STATKY</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="357 1895 852 1995">➤ dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej technickej infraštruktúry v mikroregióne <li data-bbox="357 2002 852 2040">➤ <i>dobudovanie a rekonštrukcia</i> 	<p data-bbox="962 416 1114 450">VNÚTORNÉ</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="924 483 1362 551">➤ nevysporiadané majetkovo-právne vzťahy <li data-bbox="924 557 1362 624">➤ pretrvávajúca apatia a pasivita obyvateľov <li data-bbox="924 631 1362 775">➤ nevytvorenie bytových príležitostí a podporného systému financovania bývania pre mladé rodiny <li data-bbox="924 781 1362 848">➤ preťaženosť miestnych komunikácií <li data-bbox="924 855 1362 922">➤ chátrajúce objekty kultúrneho a historického významu <li data-bbox="924 929 1362 996">➤ útlm poľnohospodárstva v mikroregióne <li data-bbox="924 1003 1362 1070">➤ slabá ekonomická sila menších obcí <li data-bbox="924 1077 1362 1220">➤ nedostatok finančných prostriedkov na dobudovanie a udržiavanie technickej a sociálnej infraštruktúry <p data-bbox="962 1346 1114 1379">VONKAJŠIE</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="924 1413 1362 1447">➤ zložitý legislatívny systém <li data-bbox="924 1453 1362 1554">➤ slabá dostupnosť podporných finančných zdrojov pre malé obce

*miestnych komunikácií
a chodníkov v obciach*

- dobudovanie zariadení
infraštruktúry voľného času
- zlepšenie vzhľadu obcí -
dobudovanie verejných
a oddychových priestranstiev
- využitie vysokého potenciálu obcí
pre rozvoj športovo – rekreačných
aktivít
- vybudovanie cestného prepojenia
Sila – Lukáčovce
- vypracovanie ÚPD v niektorých
obciach mikroregiónu
- vybudovanie kanalizačnej siete a
ČOV v obciach MR
- rekonštrukcia a modernizácia
existujúcich školských
a predškolských zariadení
- budovanie viacúčelových
športovo – oddychových areálov
a detských ihrísk v obciach
- výstavba a rekonštrukcia
autobusových zastávok

EKONOMIKA

- vybudovanie značených
turistických a cykloturistických
trás
- rozvoj poľovníctva, rybárstva
a včelárstva
- využitie možností financovania
rozvojových projektov z fondov
EÚ a domácich dotačných titulov
- dobudovaním prvkov technickej
infraštruktúry zabezpečiť ďalší
rozvoj podnikateľských aktivít
v obci
- podpora podnikateľskej sféry a
samozamestnania
- vytvorenie spoločného
propagačného materiálu
mikroregiónu - informačný
materiál, brožúra, publikácia
o mikroregióne

Príloha 2: Otázky riadeného rozhovoru

1. Ako sa vytvárala stratégia?
2. Ako funguje MAS?
3. Čo očakáva MAS od implementácie LEADER a čo im priniesla doteraz?
4. Ako funguje implementácia stratégie?
5. Aká je spolupráca s ostatnými MAS v SR a v zahraničí?
6. Aké je personálne zloženie kancelárie MAS?